

Dokumendis on kajastatud kaks tabelit:

- 1) Avaliku ettepanekute küsimise (28.03.2022-02.05.2022) käigus laekunud kirjalikud ettepanekud Põhja-Pärnumaa valla eriplaneeringu lähteseisukohtadele ja keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsusele ning nendega arvestamine.
- 2) Avaliku ettepanekute küsimise (28.03.2022-02.05.2022) käigus laekunud KOGUKONNA seisukohad ja ettepanekud, samuti hinnangud keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsuse asjakohasuse ja piisavuse kohta ning kohaliku omavalitsuse seisukohad.

1) Avaliku ettepanekute küsimise (28.03.2022-02.05.2022) käigus laekunud kirjalikud ettepanekud Põhja-Pärnumaa valla eriplaneeringu lähteseisukohtadele ja keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsusele ning nendega arvestamine.

<u>Esitaja ja kuupäev</u>	<u>Seisukoht või küsimus</u>	<u>Seisukoha arvestamine/mittearvestamine</u>
Terviseamet (Kristel Kallaste menetlusgrupi juht) 07.04.2022 kiri nr 9.3-4/22/3330-2	Terviseameti lääne regionaalosakond on tutvunud täiendatud Põhja-Pärnumaa valla tuuleenergeetika eriplaneeringu lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsusega ning ei esita lisaettepanekuid. Kristel Kallaste menetlusgrupi juht.	-
Rahandusministeerium (Kaia Sarnet, regionaalvaldkonna asekantsler) 27.04.2022 kiri nr 15-3/2880-2	1. Eriplaneeringu lähteseisukohti ja KSH väljatöötamise kavatsust on täiendatud vastavalt Rahandusministeeriumi 17.11.2021 kirjas nr 15-4/6925-2 toodud ettepanekutele.	-
	2. Eriplaneeringu lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse punktis 2 „Eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohad“ (lk 4) on viidatud Vabariigi Valitsuse 01.10.2015 määrusele nr 102 „Olulise ruumilise mõjuga ehitiste nimekiri“, kuid aluseks on võtmata jäetud Vabariigi Valitsuse 26. juuni 2003 määrus nr 184 „Võrgueeskiri“. Palume peatükki viimati nimetatud määrusega täiendada.	Ettepanekuga arvestatakse
	3. Eriplaneeringu lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse punktis 2.1 „Kohaliku omavalitsuse eriplaneering ja selle menetlusprotsess“ (lk 5) on märgitud, et kohaliku omavalitsuse eriplaneering koosneb kahest osast: ehitise püstitamiseks sobivaimate asukohtade eelvalikust ning sobivaimatesse asukohtadesse detailsete lahenduste (lühend DL) koostamisest. Mõlemas etapis viiakse läbi keskkonnamõjude strateegiline hindamine. Töö raames koostatakse eriplaneeringu esimene etapp ehk määratakse kindlaks tuuleenergia arenduseks kõige sobivamad	Ettepanekuga arvestatakse

	<p>asukohad. <i>Detailse lahenduse koostamine (nt tuulikute arv, täpne paiknemine planeeringualal jms) ei kuulu selle töö koosseisu.</i></p> <p><i>Eriplaneeringu detailse lahenduse koostamisel määratakse püstitatava ehitise ehitusõigus ning lahendatakse muud detailplaneeringutele seatud ülesanded, mis on ehitise kavandatavas asukohas asjakohased, näiteks tehnovõrkude asukoha määramine.</i></p> <p>Praegune sõnastus vajab meie hinnangul täpsustamist, kuna pole üheselt aru saada, kas tuulepargile (või -parkidele) asukoha eelvalik hõlmab endas üksnes tuulikutele asukoha eelvalikut või otsitakse asukohta tuuleparki(dele) liitumispunktiga ühendavatele seadmetele, ehitistele ja rajatistele ning muule vajalikule taristule (nt avalikule teele juurdepääsuteedele). Sama küsimus on detailse lahenduse kohta.</p> <p>Vabariigi Valitsuse määruse nr 102 „Olulise ruumilise mõjuga ehitiste nimekiri“ (ORME) punkt 4 kohaselt on tuulepark Vabariigi Valitsuse 26. juuni 2003. a määruse nr 184 „Võrgueeskiri“ tähenduses, mis koosneb vähemalt 30 meetri kõrgustest elektrituulikute. Seega tuulepargi mõiste sisustamisel tuleb lähtuda nimetatud võrgueeskirjast, mille § 1 lõike 19 kohaselt on tuulepark mitmest elektrituulikust ning elektrituulikuid omavahel ja neid liitumispunktiga ühendavatest seadmetest, ehitistest ning rajatistest koosnev elektrijaam. Eeltoodule tuginedes oleme seisukohal, et tuulepargina ehk ORME-na tuleb käsitleda mitte ainult tuulikuid, vaid ka neid liitumispunktiga ühendavaid seadmeid, ehitisi ja rajatisi. Seetõttu on ka neile vajalik eriplaneeringu koostamise käigus teha asukoha eelvalik ja koostada detailne lahendus.</p> <p>Eeltoodule tuginedes palume täiendada lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse punkti 2.1 nii, et oleks üheselt arusaadav, et tuulepargile (või -parkidele) asukoha eelvalik ja ka detailse lahenduse koostamine hõlmab endas ka liitumispunktiga ühendavatele seadmetele, ehitistele ja rajatistele asukoha</p>	
--	---	--

	<p>eelvalikut ja detailse lahenduse koostamist. Samuti tuleb asukohta eelvalikusse (ja detailse lahenduse koostamisse) hõlmata muu tuulepargi toimimiseks vajalik taristu, mis asub väljaspool tuulikutega tuulepargi ala, nt elektrituulikute ehitamiseks ja hooldamiseks vajalikud juurdepääsuteed avaliku teeni (või avalike teedeni). Vajadusel täiendada ka kriteeriume ja eeldatavalt kaasnevaid mõjusid (juhul, kui senine lähenemine eelnimetatut ei sisaldanud).</p>	
<p>Keskkonnaministeerium (Kaupo Heinma, asekantsler) 29.04.2022 Kiri nr 7-15/21/231-8</p>	<p>1. Palume tuua peatüki 5 „Seosed asjakohaste strateegiliste arengudokumentidega“ all välja viide Eesti pikaajalisele arengustrateegiale „Eesti 2035“, mis on ambitsioonikam kui kliimapoliitika põhialuste dokument, mis vajab „Eesti 2035“ valguses ajakohastamist. „Eesti 2035“ seab eesmärgiks, et aastaks 2050 on Eesti konkurentsivõimeline, teadmispõhise ühiskonna ja majandusega kliimanetraalne riik, kus on tagatud kvaliteetne ja liigirikas elukeskkond ning valmisolek ja võime kliimamuutuste põhjustatud ebasoodsaid mõjusid vähendada ja positiivseid mõjusid parimal viisil ära kasutada. Lisaks seab „Eesti 2035“ aastaks 2035 kasvuhoonegaaside netoheite eesmärgiks 8 mln tonni CO₂-ekvivalenti.</p>	<p>Ettepanekuga arvestatakse</p>
	<p>2. Peatükk „6.14 Mõju kliimamuutustele“ nimetada ümber „Kliimakindluse hindamine“, kuna hinnata ei tule mitte üksnes mõju kasvuhoonegaaside (KHG) heitele, vaid ka vastupidavust kliimamuutuste mõjule.</p>	<p>Ettepanekuga arvestatakse.</p>
	<p>3. Palume peatükki 6.14 teist lõiku täiendada viitega dokumendile „Eesti 2035“, millega on Eesti seadnud riikliku kliimanetraalsuse eesmärgi.</p>	<p>Ettepanekuga arvestatakse</p>
	<p>4. Eeldame dokumendis antud selgituse põhjal, et KSH hinnangus tuuakse välja kavandatavate tuuleparkide mõju riiklikule KHG heitele, sh raadamise mõju. Keskkonnaministeerium ei saa nõustuda raadamise mõju hindamise välja jätmisega. Muuhulgas palume arvesse võtta ka tuulikute tööprotsessis tekkida võivaid võimalikke KHG heiteid (SF₆).</p>	<p>Asukohta eelvaliku etapis puuduvad andmed (tuulikute arv, mudel, võimsused, raadamise maht), mille põhjal oleks võimalik KHG heiteid arvutada. Mõju hindamist riiklikule KHG heitele kaalutakse detailse lahenduse koostamisel.</p>

<p>Muinsuskaitseamet (Terje Luure, Muinsuskaitseameti Pärnumaa nõunik) 02.05.2022 kiri nr 1.1-7/580-1</p>	<p>Muinsuskaitseeadus sätestab, et kinnisasjal, kus ameti andmeil võib ajalooliste allikate põhjal leiduda arheoloogilisi esemeid, inimluid või arheoloogiline kultuurkiht, tehakse keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse tähenduses keskkonnamõju hindamise käigus arheoloogiline uuring (MuKS § 31 lg 3). Muinsuskaitseeadus ei puuduta küll keskkonnamõju strateegilist hindamist, kuid eriplaneeringu aladel tuleb muuhulgas hinnata planeeringu mõju kultuuripärandile (KeHJS §33 p 5 lg 4), sh nii kaitsealusele kui ka seni kaitse alla mitte jõudnud arheoloogiapärandile.</p> <p>Eriplaneeringu aladele jääb mitmeid valla üldplaneeringu jaoks kirjeldatud arheoloogiatundlikke prognoosalasid ehk piirkondi, kus üsna suure tõenäosusega võib leiduda seni riikliku arheoloogiamälestisena kaitse alla mitte jõudnud arheoloogilist kultuurkihti ja arheoloogilisi leide. Seetõttu on üsna suur ka tõenäosus, et tuuleparkide rajamisel satutakse arheoloogilistele leidudele või kultuurkihile.</p>	<p>Ettepanekuga arvestatakse</p>
	<p>Selleks, et ennetada juhuseid, kus arheoloogiline kultuurkiht ilmneb alles ehituse käigus ning seiskab ehitustööd, soovitab Muinsuskaitseamet eriplaneeringu juures teostada arheoloogilised uuringud kolmes etapis:</p> <ul style="list-style-type: none"> • KMSH koostamise käigus tehakse planeeringute aladel arheoloogilise uuringu I etapp (arhiiviuuring), et välja selgitada mitte kaitse all oleva arheoloogiapärandi esinemine ning määratleda tegevuskava II etapiks; • arheoloogilise uuringu II etapp näeb ette I etapil kindlaks tehtud muististe kontrolli maastikul ning hindamist, kas muistised ning kaitsealused arheoloogiamälestised jäävad ehitustööde alale ja vajavad arheoloogilisi uuringuid ehitustööde käigus. Sisuliselt on tegu arheoloogiliste eeluuringutega, mille tulemuste alusel saab hinnata edasiste uuringute vajadust, mahtu, meetodikat ja maksumust ning seda, kuhu oleks mõistlik rajatised planeerida, et kahju arheoloogiapärandile oleks minimaalne; 	<p>Asukoha eelvaliku etapis arvestatakse ÜP jaoks koostatud/koostatava arheoloogiatundlikke prognoosaladega. Arheoloogiatundlikke prognoosalade kattumisel tuuleparkide jaoks sobivate eelvalikualadega juhitakse sellele tähelepanu ning pannakse paika tingimused detailse lahenduse koostamisel nendega arvestamiseks, sh tingimused arheoloogiliste uuringute läbiviimiseks.</p>

	<p>• arheoloogilise uuringu III etapp näeb ette uuringuid (meetodiks arheoloogiline jälgimine, vajadusel arheoloogilised kaevamised) paikades, kus II etapi ehk eeluuringu tulemustel leidub või võib leiduda arheoloogiline kultuurikiht. 3.4 Arheoloogilisi uuringuid võib läbi viia vastava pädevusega isik või ettevõtja (MuKS §-d 46-47, § 68 lg 2 p 3 §-d 69-70).</p> <p>Pinnasetöodel tuleb igal juhul arvestada arheoloogiliste leidude ja arheoloogilise kultuurikihi ilmsikstuleku võimalusega. Muinsuskaitseadusest tulenevalt (§ 31 lg 1) on leidja kohustatud tööd katkestama, jätma leiu leiukohta ning teatama sellest Muinsuskaitseametile.</p>	
<p>Põllumajandus- ja Toiduamet (Riho Erismaa, Lääne regiooni peaspetsialist-koordinaator) 02.05.2022 kiri nr 6.2-6/3183-1</p>	<p>Kõik tegevused seoses maaparandussüsteemidega tuleb kooskõlastada Põllumajandusametiga (alates 01.01.2021 Põllumajandus- ja Toiduamet).</p>	<p>Ettepanekuga arvestatakse</p>
<p>OÜ Utilitas Wind (Rene Tammist, juhatuse liige) 02.05.2022</p>	<p>Utilitas Wind OÜ teeb ettepaneku, et planeeringuala 2 suurendataks kirja lisa 1 oleva joonise kohaselt nii, et hõlmatud oleks ka alale kavandatavate võimalike tuuleparkide 110/330 kV põhivõrguga liitumiseks vajalike seadmete ja rajatiste asukohad. Selguse huvides tuleb rõhutada, et planeeringuala 2 laiendatud osale elektrituulikuid endid ei kavandataks.</p> <p>PlanS § 96 lg 4 p 1 kohaselt märgitakse KOV EP ja KSH algatamise otsuses algatamisel teadaoleva planeeringuala asukoht ja selle suurus, sealhulgas planeeringuala piir.</p> <p>Eelnõu 571 SE II lugemise muudatusettepaneku nr 85 kohaselt: „Komisjoni ettepanekuga täpsustatakse eelnõu § 92 lõike 4 punkti 1 selliselt, et kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamise</p>	<p>Seisukohaga arvestatakse</p>

	<p><u>otsuses tuleb märkida algatamisel teadaoleva planeeringuala asukoht. Planeeringu menetluse käigus võib tekkida alternatiivseid lahendusi planeeringuala asukoha suhtes, milliseid ei ole võimalik algatamise otsuses märkida, kuna need ei ole sel hetkel veel teada. Muudatus aitab vältida algatamisotsuse õiguslikku ebakorrektust juhul, kui menetluse käigus leitakse alternatiivsed asukohad ning valituks osutub asukoht, mis asub väljaspool algatamisotsuses toodud planeeringuala.“</u></p> <p>Eelnõu 571 SE seletuskirjas on viidatud, et menetluslikult sarnaneb KOV EP koostamine riigi eriplaneeringu koostamisega.</p> <p>Omakorda riigi eriplaneeringu puhul on Riigikohus viidanud, et algatamise otsuses märgitakse algatamisel „teadaolev“ planeeringuala asukoht (PlanS § 28 lg 5 p 1) ning asutustelt ja menetlusse kaasatud isikutelt küsiti eraldi ettepanekuid lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse kohta, kusjuures ettepanekus tuli nimetada lähteseisukohtades väljapakutud asukoha alternatiividest sobivaim, seejuures võis välja pakkuda ka uue alternatiivse asukoha ehitise püstitamiseks (PlanS § 35 lg 2). Eeltoodust järeldas Riigikohus, et planeeringu algatamise korralduses märgitud esialgne teadaolev planeeringuala ei piira ehitise asukoha valikut üksnes selle alaga ning ettepanekud kavandatava ehitise asukoha kohta ei ole piiratud planeeringu algatamise otsuses kindlaks määratud esialgse planeeringualaga (RKHKm nr 3-17-2132, p 13-14).</p> <p><u>PlanS § 103 lg 2 on analoogne PlanS § 35 lg-ga 2 (kehtis kuni 12.01.2022) ja võimaldab seega käesolevas etapis teha täiesti õiguspäraselt ettepaneku planeeringuala suurendamiseks.</u> Lisaks on eeltoodust tulenevalt planeeringuala 2 suurendamine antud juhul ka vajalik (kohustuslik), et KOV EP planeeringualasse oleks hõlmatud kõik ORME osaks olevad ehitised (sh liitumistaristu).</p>	
--	--	--

	<p>PlanS § 103 lg 5 kohaselt vaatab KOV EP koostamise korraldaja esitatud ettepanekud läbi ning teeb nende alusel KOV EP lähteseisukohtades ja KSH programmis vajalikud muudatused.</p> <p>Seejuures ei too muudatuste tegemine praeguses menetlusetapis kaasa uut kooskõlastamist, avalikku väljapanekut ega arutelu (vrd PlanS § 108 lg 3).</p> <p>Seega võib planeeringuala 2 suurendamise järel menetlusega jätkata ning asuda KSH esimese etapi aruande ja KOV EP asukoha eelvaliku otsuse eelnõu koostamisele (PlanS § 104-§ 108).</p> <p>Samas ei ole antud juhul nagoonii tegemist KOV EP lähteseisukohti ja KSH programmi olemuslikult muutva ettepanekuga. Otsuses nr 41 ning seletuskirjas on küll ORME (tuulepargi) definitsioonile viidatud, ent otsuse nr 41 põhjendavast osast (lk 3) ning seletuskirjast (lk 3) tuleneb, et planeeringualasid käsitleti elektri tuulikute asukohtadena. Sama ilmneb KOV EP eelvaliku lähteseisukohtade ja KSH programmi dokumendist. Käesolevas ettepanekus näidatud planeeringuala 2 suurendamine ei hõlma aga elektri tuulikute, vaid üksnes põhivõrguga liitumise seadmete ja rajatiste asukohti.</p>	
<p>Riigimetsa Majandamise Keskus (Anne Margusoo, taastuvenergia arendamise spetsialist) 03.05.2022 kiri nr 1-55/2022/8</p>	<p>1. Kui tuulepargi aladele jäävatel RMK aladel alustatakse eriplaneeringu II etapi (detaalse lahenduse) koostamisel tuulepargi toimimiseks vajalike tuulikualuste platside, montaažiplatside, juurdepääsu teede, trasside ning alajaamade paigutamist, tuleb nende asukohad kooskõlastada RMK-ga.</p> <p>2. Kui tuulepargi aladele jäävatel RMK aladel asuvad RMK metsateed, kokkuveoplatsid ja maaparandusobjektid, tuleb nendega planeeringu II etapis (detaalse lahenduse koostamisel) arvestada ja tuulikute asukohad välja valida koostöös RMK-ga ning asukohad kooskõlastada RMK-ga. Arvestada tuleb maaparandussüsteemidega hõlmatud maa-alal maaparandussüsteemide</p>	<p>Ettepanekuga arvestatakse</p> <p>Ettepanekuga arvestatakse</p>

	<p>toimimisega ja terviklikkust tagavate meetmetega, et kavandatav tegevus ei muudaks veerežiimi ka süsteemi ümbritsevatel RMK aladel.</p>	
	<p>3. Kui tuulepargi aladele või lähedusse jäävatel RMK maal asuvad RMK looduskaitseosakonna tööobjektid, tuleb nendega planeeringu II etapis (detailse lahenduse koostamisel) arvestada ja tuulikute asukohad välja valida koostöös RMK-ga ning asukohad kooskõlastada RMK-ga, kuna looduskaitseosakonna tööobjektid võivad olla seotud erinevate välisfondide rahastustega.</p>	<p>Ettepanekuga arvestatakse</p>
	<p>4. Kuna RMK maal võivad asuda RMK sisesed majandamispiirangud, tuleb nendega planeeringu II etapis (detailse lahenduse koostamisel) arvestada ja tuulikute asukohad välja valida koostöös RMK-ga ning asukohad kooskõlastada RMK-ga.</p>	<p>Ettepanekuga arvestatakse</p>
	<p>5. Palume eriplaneeringu II etapi (detailse lahenduse) koostamisel analüüsida ning lisada seletuskirja metsa raadamise ulatus, milles on arvestatud tuulikualuste platside, montaažiplatside, juurdepääsu teede, trasside ning alajaamade ehituse vajadusega. Raadamisel tuleb arvestada võimalikult suure puhvertsooni säilitamisega tuulikute ümber. Kui tuulepargi aladele hakatakse eriplaneeringu II etapis koostama detailset lahendust, tuleb metsa raadamise vajadus ja ulatus RMK maal kooskõlastada RMK-ga.</p>	<p>Ettepanekuga arvestatakse</p>
	<p>6. RMK on seisukohal, et tuulepargi alasid saab planeerida RMK maadele nii metsamaale kui ka mittemetsamaale kuid palume eriplaneeringu II etapi (detailse lahenduse) koostamisel tuuliku asukohtade ja infrastruktuuri planeerimisel, eelistada esmajärjekorras RMK aladel paiknevaid mittemetsamaid. Palume eriplaneeringu seletuskirja lisada, et tuulepargi planeerimisel RMK maal asuvale majandatavale metsamaale tuleb tuulepargi rajamisel tagada, et majandataval metsamaal on võimalik jätkata metsa majandamist nii enne kui ka pärast tuulepargi valmimist ning tuulepargi töö alustamist.</p>	<p>Ettepanekuga arvestatakse</p>

	<p>7. Palume hoida ka edaspidi RMK-d kursis planeeringu menetlemisega ning palume juba planeeringu esitamisel ettepanekute küsimiseks juurde lisada planeeringu vektorkihid (SHP failina) või edastada kirjaga RMK-le vastav link, millelt on võimalik vajalikus formaadis kihte alla laadida. Kinnitame, et RMK soovib teha igakülgset koostööd, et saavutada tuulepargi asukohavalikul parim tulemus.</p>	<p>Ettepanekuga arvestatakse</p>																								
<p>Raiko Gustavson 29.04.2022</p>	<p>Ettepanekud on esitatud tabelis olemasolevate ettepanekute kohta (täiendav veerg) ning tabeli all lõpus on täiendavad ettepanekud.</p> <p>Täiendavalt ettepanekutele esitan kogukonna investeerimisobjektide nimekirja. Tegemist on esialgse loeteluga, mis võiks olla Põhja-Pärnumaa Vallavalitsusele aluseks tuuleparkide investoritega läbirääkimisel (analogia Tootsi tuulepargiga seoses ehitatakse jupp asfalteeritud teed).</p> <table border="1" data-bbox="504 794 1469 1401"> <thead> <tr> <th>NR</th> <th>NIMETUS</th> <th>SELGITUS</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>Kaansoo-Aesoo-Vihtra tee tolmuva kate</td> <td>see on üks tee, mille kaudu teostatakse tuuleparkide ehitamist ja hooldust, ühendab külad tolmuva kate keskusega</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>Linnuvaatlustornide paigaldamine rändlindude kogunemiskohtade lähedale</td> <td>võimaldab jälgida ja uurida rändlindude Kaansoo-Suurejõe vahel, teadustöö võimalused ja loodusturism</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>Vändra-Suurejõe kergliiklustee laiendamine Suurejõe-Vihtra-Vändra suunal</td> <td>võimalus korraldada spordivõistlusi ohutumalt, edendada tervisesporti</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>Rõusa- Kadjaste tee tolmuva kate</td> <td>see tee annab otsema ühenduse Kaansoo poolt tulijale, Türi ja Paide suunale</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>Suurejõe -Kurgja tee tolmuva kate</td> <td>Jakobsoni talumuuseum ,turismimagnet</td> </tr> <tr> <td>6</td> <td>Linnuvaatlustorni ehitamine Suurejõe silla lähedusse</td> <td>Loodusvaatlused ja loodusturismi arendamine</td> </tr> <tr> <td>7</td> <td>Arendaja investeeringud elektrivarustuse kvaliteedi tagamiseks</td> <td>Vändra-Vihtra-Kullimaa suund. Kaansoo-Leetva suund (mis on tupikliin ning mida ei saa rikke korral ümberlülitada)</td> </tr> </tbody> </table>	NR	NIMETUS	SELGITUS	1	Kaansoo-Aesoo-Vihtra tee tolmuva kate	see on üks tee, mille kaudu teostatakse tuuleparkide ehitamist ja hooldust, ühendab külad tolmuva kate keskusega	2	Linnuvaatlustornide paigaldamine rändlindude kogunemiskohtade lähedale	võimaldab jälgida ja uurida rändlindude Kaansoo-Suurejõe vahel, teadustöö võimalused ja loodusturism	3	Vändra-Suurejõe kergliiklustee laiendamine Suurejõe-Vihtra-Vändra suunal	võimalus korraldada spordivõistlusi ohutumalt, edendada tervisesporti	4	Rõusa- Kadjaste tee tolmuva kate	see tee annab otsema ühenduse Kaansoo poolt tulijale, Türi ja Paide suunale	5	Suurejõe -Kurgja tee tolmuva kate	Jakobsoni talumuuseum ,turismimagnet	6	Linnuvaatlustorni ehitamine Suurejõe silla lähedusse	Loodusvaatlused ja loodusturismi arendamine	7	Arendaja investeeringud elektrivarustuse kvaliteedi tagamiseks	Vändra-Vihtra-Kullimaa suund. Kaansoo-Leetva suund (mis on tupikliin ning mida ei saa rikke korral ümberlülitada)	<p>Ettepanekutega arvestamine ja mitteametamine on antud eraldi tabelis (ALLPOOL).</p> <p>Selgitus.</p> <p>Hetkel ei ole teada täpsed teed, mille kaudu hakkab ehitus ja hooldus toimuma, sest puudub teadmine kas ja kuhu on üldse võimalik tuuleparke rajada. Täpsed teed, mille kaudu hakatakse tuuleparke teenindama ning mida oleks vaja viia tolmuva kate alla määratakse EP I etapi lõpus, kui on selgunud, kas vaadeldavas piirkonnas leidub alasid kuhu on tuulepargi rajamine võimalik.</p> <p>Punktid 1,3,4,5 ja 11 – tegemist on riigiteedega (mitte kohaliku omavalitsuse teedega) ning nende korrashoid ja rekonstrueerimine käib koostöös Transpordiametiga. KOV EP raames tehakse võimalusel nendega koostööd, kui on selgunud tuuleparkide rajamiseks sobivad alad ning selgub vajadus teede rekonstrueerimiseks jms.</p> <p>Punkt 7 – KOV EP raames ning tuuleparkide ühendamisel põhivõrguga kaalutakse võimalusel selle raames ka elektrivarustuse kvaliteedi tugevdamist Põhja-Pärnumaa vallas (nt õhuliinide kaablisse panek jms). Konkreetset võimalused liinide osas selguvad siis, kui</p>
NR	NIMETUS	SELGITUS																								
1	Kaansoo-Aesoo-Vihtra tee tolmuva kate	see on üks tee, mille kaudu teostatakse tuuleparkide ehitamist ja hooldust, ühendab külad tolmuva kate keskusega																								
2	Linnuvaatlustornide paigaldamine rändlindude kogunemiskohtade lähedale	võimaldab jälgida ja uurida rändlindude Kaansoo-Suurejõe vahel, teadustöö võimalused ja loodusturism																								
3	Vändra-Suurejõe kergliiklustee laiendamine Suurejõe-Vihtra-Vändra suunal	võimalus korraldada spordivõistlusi ohutumalt, edendada tervisesporti																								
4	Rõusa- Kadjaste tee tolmuva kate	see tee annab otsema ühenduse Kaansoo poolt tulijale, Türi ja Paide suunale																								
5	Suurejõe -Kurgja tee tolmuva kate	Jakobsoni talumuuseum ,turismimagnet																								
6	Linnuvaatlustorni ehitamine Suurejõe silla lähedusse	Loodusvaatlused ja loodusturismi arendamine																								
7	Arendaja investeeringud elektrivarustuse kvaliteedi tagamiseks	Vändra-Vihtra-Kullimaa suund. Kaansoo-Leetva suund (mis on tupikliin ning mida ei saa rikke korral ümberlülitada)																								

	8	Rippsildade korrastamine	Pärnu jõel on alates Vihtrast Pärnu poole vähemalt 3 rippsilda, mis on väga kehvast seisukorras. Pärandi säilitamine, turismi aspekt.	on teada, kuhu ja kas on võimalik rajada tuulepark ning neid ühendada põhivõrguga.
	9	Tuleb jätkata linnustiku, loomastiku ning taimestiku monitoorimist järgva 10 aasta jooksul, peale tuulikute valmimist, et tuvastada reaalsed tuulikute mõjud.	Eriplaneeringud tehakse teoreetilised analüüsid ja prognoosid kuid vaja on võrrelda neid tegelike andmetega	Punkt 8 - rippsillad on eraomandis. KOV saab teha vaid ettekirjutusi omanikele.
	10	Tuleb jätkata inimeste tervise ja sotsiaalmajandusliku toimetuleku monitoorimist järgneva 10 aasta jooksul peale tuulikute valmimist, et tuvastada reaalsed tuulikute mõjud.	Eriplaneeringud tehakse teoreetilised analüüsid ja prognoosid kuid vaja on võrrelda neid tegelike andmetega	Punktid 2 ja 6 – KOV seisukoht on, et linnuvaatlustornidest prioriteetsem on kindlasti valla teede korrastamine.
	11	Pärnu jõe paremkaldal Kullimaa - Piistaoja tee mustkatte alla viimine		Punktid 9 ja 10 – Seni on Eestis olnud praktika, et seiret teostatakse 3-5 a pärast tuulepargi valmimist ning seiratud on linnustikku ja/või nahkhiiri. Edastame MKM-le ettepaneku, et punktides 9 ja 10 kirjeldatud seired võiksid toimuda riikliku seire raames, st mitte hõlmata ainult Põhja-Pärnumaa valda, vaid ka teisi omavalitsusi, kuhu tuulikud rajatakse. Seire tulemused oleksid aluseks järgmistele tuulepargi planeeringutele ja projektidele. Seire läbiviimine riigi poolt tagab uuringutulemuste sõltumatuse ja objektiivsuse.

2) Avaliku ettepanekute küsimise (28.03.2022-02.05.2022) käigus laekunud KOGUKONNA seisukohad ja ettepanekud, samuti hinnangud keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsuse asjakohasuse ja piisavuse kohta ning kohaliku omavalitsuse seisukohad

Avaliku väljapaneku (15.10.2021-15.12.2021) käigus laekunud kirjalikud arvamused Põhja-Pärnumaa valla eriplaneeringu lähteseisukohtadele ja keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsusele ning nendega arvestamine			Avaliku ettepanekute küsimise (28.03.2022-02.05.2022) käigus laekunud KOGUKONNA seisukohad ja ettepanekud, samuti hinnangud keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsuse asjakohasuse ja piisavuse kohta	KOV seisukohad KOGUKONNALE
Esitaja ja kuupäev	Seisukoht või küsimus	Seisukohaga arvestamine/mittearvestamine		
Päästeamet (Margo Kubjas, ohutusjärelevalve büroo nõunik, Lääne päästetehnikakeskus) 11.10.2021 kiri nr 7.2-3.4/8119-2	Päästeameti Lääne päästetehnikakeskuse ettepanekud eriplaneeringule on järgmised: 1. Planeeringuga tuleb lahendada päästemeeskonna juurdepääs tuulikutele ja päästetehnikaga manööverdamise võimalus.	Seisukohaga arvestatakse. Päästemeeskondade juurdepääsud leiavad täpsemat käsitlust eriplaneeringu detailses lahenduses. Eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõus ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruandes käsitletakse üldisi põhimõtteid.		
	2. Planeeringuga tuleb lahendada tuulikuparkide välise kustutusvee tagamise lahendused koostöös planeeringu koostaja ja päästeasutusega.	Seisukohaga arvestatakse. Välise kustutusvee täpsemad lahendused leiavad käsitlust eriplaneeringu detailses lahenduses. Eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõus ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruandes käsitletakse üldisi põhimõtteid.		
Terviseamet (Kristel Kallaste, menetlusgrupi juht) 25.10.2021 kiri nr 9.3-4/21/13040-2	Terviseameti lääne regionaalosakond on tutvunud esitatud Põhja-Pärnumaa valla tuuleenergeetika eriplaneeringu lähteseisukohtade ja keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsusega ning esitab täiendava ettepanekuna soovitusel võimalusel planeerida tuulikute vähimaks kauguseks lähimast elamust vähemalt 1 km, kuna väiksema vahemaa puhul võib, vastavalt Terviseametile esitatud kaebustele, esineda mürahäiringuid.	Seisukohaga arvestamist kaalutakse eriplaneeringu ja KSH koostamisel.		
Muinsuskaitseamet (Eero Heinloo, arheoloogianõunik) 28.10.2021 kiri nr 1.1-7/3044-1	1) KMH kohustusega tegevuste kavandamisel (kogu valla territooriumil ja ka juhul kui KMH nõudest loobutakse) alati eelnevalt Muinsuskaitseametiga kooskõlastada arheoloogilise uuringu läbiviimise vajadus (MuKSi § 31 lg 3);	Seisukohaga arvestatakse.		
	2) Prognoositud arheoloogiatundlikel aladel tuleb kohalikul omavalitsusel küsida planeeringu või ehitise kavandamisel Muinsuskaitseameti arvamust arheoloogilise uuringu läbiviimise vajaduse kohta, kui: - algatatakse detailplaneeringut; - kaevanduse või ehitiste alla jääva kaevatava ala pindala on enam kui 500 m ² .	Seisukohaga arvestatakse.		
	3) Tagada nii eriplaneeringus esitatud arheoloogiatundlikel aladel kui ka mujal arheoloogiapärandi avastamisel arheoloogiapärandi kaitseks muinsuskaitseaduses ette nähtud tegevused (vt § 31).	Seisukohaga arvestatakse.		
Transpordiamet	1. Avalikule teele juurdepääsuteede võimaliku asukoha ja liikluskorralduse üldiste põhimõtete määramine	Seisukohaga arvestatakse.		

<p>(Marek Lind, projekteerimise osakonna taristu kooskõlastuste üksuse juhtivspetsialist) 03.11.2021 kiri nr 13.6-3/21/23942-2</p>	<p>1.1. Siduda planeeringusse maakonnaplaneeringuga, Pärnu maakonnaplaneeringut täpsustava teemaplaneeringu „Põhimaantee nr 4 (E67) Tallinn-Pärnu-Ikla (Via Baltica) trassi asukoha täpsustamine km 92,0-170,0“ ja üldplaneeringutega kavandatud teede võrgustik – sh riigiteede perspektiivsed trassid koos liiklussõlmede, ristete, kogujateedega jms.</p> <p>Planeeringu detailse lahenduse ülesandeks on muuhulgas liikluskorralduse põhimõtete määramine ning servituutide seadmise ja olemasoleva või kavandatava tee avalikult kasutatavaks teeks määramise vajaduse märkimine. Asukoha eelvaliku tegemisel tuleb analüüsida olemasoleva teedevõrgustiku piisavust juurdepääsude tagamisel, määrata planeeringualal perspektiivsete kohalike teede üldised asukohad ja nende ristumiskohad riigiteedega ning oluliselt ümberehitatavad riigitee lõigud või ristmikud (nende olemasolul).</p> <p>Lisaks teeme ettepaneku määrata riigiteede liikluskorralduse ja ümberehituse vajadus seoses eriveostega ja ehitusaegsete veostega.</p> <p>Riigiteede kolm põhiliiki on põhi-, tugi- ja kõrvalmaantee millel igaühel on oma funktsioon. Funktsioonid on leitavad majandus- ja taristuministri 25.06.2015 määrusest nr 72 „Riigiteede liigid ja riigiteede nimekiri“ (https://www.riigiteataja.ee/akt/128062015003?leiaKehtiv). Igal riigiteel on lisaks liigile olemas tee klass, mis on liiklussageduse alusel määratav maantee tehnilist taset iseloomustav tunnus. Tee klassid on toodud majandus- ja taristuministri 05.08.2015 määruse nr 106 „Tee projekteerimise normid“ lisas „Maanteede projekteerimismid“ (edaspidi <i>normid</i>). Lähtudes normidest on nõuded kohaliku teedevõrgu ühendamiseks riigiteedega klasside kaupa erinevad, riigiteega ristumiskohtade arv on normidega piiratud (näiteks esimese klassi teel võib olla ainult üks parempöörtega ristumiskoht kahe eritasandilise ristmiku vahel).</p>	<p>Eriplaneeringu koostamisel arvestatakse teemaplaneeringus kavandatuga.</p> <p>Detailises lahenduses määratakse liikluskorralduse põhimõtted, servituutide seadmise ja olemasoleva või kavandatava tee avalikult kasutatavaks teeks määramise vajadus.</p> <p>Asukoha eelvaliku tegemisel analüüsitakse valitud alade juurdepääse ning seatakse suunised detailises lahenduses tehtavatele töödele.</p> <p>Asukoha eelvaliku etapis ei määrata kohalike teede asukohti ja nende ristumiskohti riigiteedega ega oluliselt ümberehitatavaid riigitee lõike või ristmikuid, seda tehakse detailises lahenduses kui on selgunud tuulikute teenindavate teede täpsem paiknemine.</p> <p>Riigiteede liikluskorralduse ja ümberehituse vajaduse määramine seoses eriveostega ja ehitusaegsete veostega toimub detailse lahenduse koostamise etapis.</p>		
	<p>1.2. Palume arvestada, et Transpordiamet ei võta arendustegevuse vajadustest tingitud uute teelõikude rajamise ja riigiteede ümberehitamise kohustust, kui riigiteede võrgustiku arengu seisukohalt selleks vajadus puudub.</p>	<p>Seisukohaga arvestatakse.</p>		
	<p>2. Planeeringuala kruntide hoonestusala ja ehitusõiguse määramine</p> <p>2.1. Elektri- ja tuuleparkide kavandamisel arvestada, et elektri- ja tuuleparkide ehitamisel ei tohi avalikult kasutatavatele teedele sõltumata nende funktsioonist, liigist, klassist ja lubatud sõidukiirusest paikneda lähemal kui 1,5x(H+D) (sealjuures H = tuuliku masti kõrgus ja D = rootori e. tiiviku diameeter).</p> <p>Väikese kasutusega (alla 100 auto/ööpäevas) avalikult kasutatavate teede puhul võib põhjendatud juhtudel riskianalüüsile tuginedes ja teeomaniku nõusolekul lubada planeeringus elektri- ja tuuleparkide ehitamist teele lähemale, kuid mitte lähemale kui tuuliku kogukõrgus (H + 0,5D).</p>	<p>Seisukohaga arvestatakse.</p>		

	2.2. Eriplaneeringu väljatöötamisel arvestada, et kavandatavad tuulikud võivad oma asukohast ja kõrgusest tulenevalt mõjutada Pärnu lennukite instrumentaallennuprotseduure. Seetõttu võib tuulikute asukohta ja kõrguse täpsustades osutada vajalikuks lennundusseaduse § 35 lg 2 kohase aeronavigatsioonilise ekspertiisi tegemine.	Seisukohaga arvestatakse. Kui on täpsemalt teada tuulikute paiknemine ja kõrgused võetakse uuesti antud teemal ühendust Transpordiametiga.		
	3. Tehnovõrkude ja -rajatiste võimaliku asukohta määramine 3.1. Palume arvestada, et üldjuhul ei ole võimalik juhtida arendusalade sademevett riigitee kraavidesse. See on võimalik vaid põhjendatud juhtudel koostöös Transpordiametiga.	Seisukohaga arvestatakse.		
	3.2. Planeeringus vältida põhimõtet, et tehnovõrgud paigaldatakse riigitee alusele maale. Riigitee alune maa on riigitee rajatise teenindamiseks ning nõusoleku seda maad kasutada saab Transpordiamet anda vaba ruumi olemasolul. Tehnovõrgu paigaldust tuleb hinnata igakordselt suuremas täpsusastmes geodeetilise alusplaani olemasolul ja menetleda seda kas läbi projekteerimistingimuste või detailplaneeringu.	Seisukohaga arvestatakse. Täpsustame, et tehnovõrkude paiknemist käsitletakse eriplaneeringu detailses lahenduses.		
	4. Ettepanekud KSH väljatöötamise kavatsusele Transpordiamet on seisukohal, et KSH väljatöötamise kavatsus on valdavalt asjakohane ja piisav. Siiski palume korrigeerida lähteseisukohti ja KSH väljatöötamise kavatsust järgnevate märkuste alusel. 4.1. Osasse 4.1.7 Pärnu maakonnaplaneering 2030+ (või mujale sobivasse asukohta dokumendis) lisada teemaplaneeringuga „Põhimaantee nr 4 (E67) Tallinn-Pärnu-Ikla (Via Baltica) trassi asukohta täpsustamine km 92,0-170,0“ määratud põhimaantee uus trass.	Seisukohaga arvestatakse.		
	4.2. Tabelis 5 jääb arusaamatuks, miks on kasutatud nimetust Transpordiamet kolm korda, piisab ühest. Transpordiametil on üks dokumendihaldussüsteem, mille kaudu suunatakse tööülesanne nii maantee, lennunduse kui ka veeteedega tegelevatele ametnikele.	Seisukohaga arvestatakse.		
	5. Kuna lähteseisukohtades ei ole välja toodud alternatiivseid asukohti planeeringuga kavandatava ehitise püstitamiseks, ei käsitte Transpordiamet eelistusi ehitise asukohta osas.	Võetakse teadmiseks.		
	Palume kohalikul omavalitsusel planeeringuala asukohta valikul ettepanekutega arvestada ja teha planeeringu koostamise protsessis sisulist koostööd Transpordiametiga. Ettepanekute mitteametlikult palume sisuliselt põhjendada. Oleme valmis vajadusel selgitama ja täpsustama käesoleva kirjaga esitatud ettepanekuid ning koostöös välja töötama kohakeskselt sobivaimaid lahendusi. Küsimuste korral palume pöörduda kirja koostaja poole kelle nimi on toodud allpool.	Seisukoht võetakse teadmiseks.		
Heili Huik 15.11.2021	Minu kinnistu asub Tohera külas Tori vallas, aga piirneb ka Põhja-Pärnumaa vallaga. Olen ümbritsetud rajatavast tuulepargist, seega sooviksin saada meilile teateid ja otsuseid, mis puudutavad rajatavat tuuleparki.	Seisukohaga arvestatakse. Teid on lisatud kaasatavate inimeste nimekirja.		

<p>Rahandusministeerium (Kaia Sarnet, regionaalvaldkonna asekancler) 17.11.2021 kiri nr 15-4/6925-2</p>	<p>1. PlanS § 4 lõike 2 punkti 5 kohaselt on planeerimisalase tegevuse korraldaja ülesandeks planeeringu elluviimisega kaasnevate asjakohaste majanduslike, kultuuriliste, sotsiaalsete ja looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamine, sealhulgas keskkonnamõju strateegilise hindamise korraldamine. Palume lisada info, kuidas on kavandatud planeerimismenetluses hinnata asjakohaseid majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi mõjusid.</p> <p>Peatüki 5 nimetus on küll „Asjakohaste mõjude hindamine“, kuid selgituseks on toodud, et KSH väljatöötamise kavatsuses antakse esialgne hinnang planeeringu rakendamise eeldatavalt kaasnedava võivale keskkonnamõjule. Palume täpsustada, kas siinkohal on silmas peetud PlanS § 4 lõike 2 asjakohaseid mõjusid või KeHJS § 40 lõike 4 kohaseid mõjusid. Mõõname, et planeerimisseaduses nimetatud asjakohased mõjud võivad osaliselt kattuda KeHJS kohaste mõjudega. Kui see nii on, tuleb see välja tuua.</p> <p>Niisiis on vajalik hinnata kavandatava tegevusega kaasnevat asjakohaseid majanduslikke mõjusid (nt mõju tööhõivele, piirkonna arengule, kohalik kasu).</p>	<p>Seisukohaga arvestatakse.</p> <p>KOV EP keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruanne peab sisaldama keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 40 lõike 4 punktides 1–14 ja 16–17 nimetatud teavet (PlanS § 104 lg 2). Antud juhul on hetkel tegemist EP lähteseisukohtadega ning KSH väljatöötamise kavatsusega.</p> <p>Kuna PlanS puuduvad kindlad sisunõuded KOV EP VTK-le lähtuti VTK koostamisel PlanS § 80 lg 2 ja lg 3 ning KeHJS § 36 lg 2.</p> <p>EP lähteseisukohti ja KSH VTK-d täiendatakse. Dokumenti lisatakse loetelu, mida hakatakse asjakohaste majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste mõjude puhul hindama KSH esimese etapi aruandes.</p>		
	<p>2. Lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuses on põhjalikult käsitletud, millised mõjud eeldatavalt kaasnevad ja kuidas neid hinnatakse. Sisukorraga tutvudes jääb selgusetuks, milline osa dokumendist käsitleb planeeringu lähteseisukohtasid, so sisendinfot planeeringu koostamiseks (mitte selle mõjude hindamiseks). Kui lähteseisukohad ja KSH väljatöötamise kavatsus on läbivalt integreeritud, siis palume see sissejuhatuses välja tuua ning vastavalt dokumendi pealkirju ja sisu täpsustada. Lähteseisukohtade osas palume ennekõike täpsustada, millise metoodika (kriteeriumite) alusel tuuleparkide asukohta valitakse.</p>	<p>Seisukohaga arvestatakse.</p> <p>EP lähteseisukohti ja KSH VTK-d täiendatakse.</p> <p>Dokumentu lisatakse eraldi peatükk lähteseisukohad, et vältida võimalikku segadust, kas lähteseisukohad on olemas või mitte. Lähteseisukohtadesse lisatakse tuuleparkide asukohta valiku kriteeriumid.</p>		
	<p>3. Tabelis 1 „Eriplaneeringu alal ja selle mõjuraadiuses paiknevad objektid, millega tuleb edasisel planeerimisel ja KSH aruande koostamisel arvestada“ on kirjeldatud, et koostatavas Põhja-Pärnumaa üldplaneeringus on väärtuslike maastike hulgast eemaldatud Pärnu-Jaagupi ja Vändra väärtuslik maastik. Juhin tähelepanu, et PlanS § 75 lõike 3 kohaselt võib üldplaneeringuga teha ettepaneku maakonnaplaneeringu muutmiseks, kuid PlanS § 90 lõike 3 punkti 3 kohaselt peab riigihalduse minister selleks andma ka nõusoleku. Kuna Põhja-Pärnumaa üldplaneeringu eskiislahendus on alles koostamisel, siis eriplaneeringu koostamisel peab arvestama Pärnu-Jaagupi ja Vändra väärtusliku maastikuga.</p>	<p>Seisukohaga arvestatakse.</p>		
	<p>4. Peatükis 4.1.7 „Pärnu maakonnaplaneering 2030+“ on fikseeritud, et Pärnu maakonnaplaneering 2030+ kehtestati 29.03.2018 Rahandusministeeriumi käskkirjaga nr 1.1-4/74. Täpsustuseks, et Pärnu maakonna planeeringu (dokumendi õige nimetus) on kehtestanud riigihalduse minister 29.03.2018 käskkirjaga nr 1.1-4/74. Palume dokumendis läbivalt valesi kirjutatud maakonnaplaneeringu nimetus parandada.</p>	<p>Seisukohaga arvestatakse.</p>		

	<p>5. Peatükis 4.1.7 „Pärnu maakonnaplaneering 2030+“ on kirjeldatud, et eriplaneeringu ala jääb suuremas osas väljapoole maakonnaplaneeringu teemaplaneeringuga määratud elektrituulikute arenduspiirkondi. Kuigi maakonnaplaneeringuga on sätestatud üldised põhimõtted tuuleenergeetika arendamiseks vaid arenduspiirkondades, on otstarbekas eriplaneeringu koostamisel aluseks võtta need maakonnaplaneeringus kokku lepitud põhimõtted (nt puhvri suurus elamu ja tuuliku vahel). Ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium kohalikele omavalitsustele saadetud ringkirjades on tuginenud koostatud Lääne, Saare, Hiiu ja Pärnu maakonna tuuleenergeetika teemaplaneeringus omal ajal kokku lepitud kriteeriumitele (teemaplaneeringu lahendused on kantud uutesse maakonnaplaneeringutesse).</p>	<p>Seisukohaga arvestamist kaalutakse eriplaneeringu ja KSH koostamisel.</p> <p>Eriplaneeringu koostamisel ei võeta maakonnaplaneeringus kokku lepitud tuuleenergeetika põhimõtteid automaatselt aluseks. Põhimõtted vaadatakse üle ja nende arvestamist kaalutakse vastavalt vajadusele. Me ei pea asjakohaseks võtta kaalumata üks-ühele üle maakonnaplaneeringu tingimusi, sest tuuleparkidega seotud praktiline kogemus ja lähenemine on tänaseks oluliselt muutunud. Peame oluliseks lähtuda viimsest teadaolevast parimast praktikast ja soodustada parima tehnoloogia kasutamist. Seega on asjakohane tingimused üle vaadata.</p>		
	<p>6. Tabelis 5 on nimetatud ametid ja riigiasutused, kohalikud omavalitsused, tehnovõrkude ja -rajatiste valdajad, äriühingud ja ettevõtted jt, keda eriplaneeringu ja KSH protsessi kaasatakse ning kellega koostööd tehakse. Selgituseks, et koostöö tegemise kord ja planeeringute kooskõlastamise alused on kinnitatud Vabariigi Valitsuse 17.12.2015 määrusega nr 133. Planeerimisseaduses sätestatud põhimõtte kohaselt annavad koostöötegitjad eriplaneeringule kooskõlastuse, mis kohalikule omavalitsusele on planeeringu koostamisel siduv. Kaasatavad isikud avaldavad planeeringulahenduse kohta arvamust. Eriplaneeringu ja KSH menetlemise üheselt mõistetavuse huvides palume nimetada koostöötegitjad ja kaasatavad eraldi.</p>	<p>Seisukohaga arvestatakse.</p>		
	<p>7. Kuna eriplaneeringu näol on tegemist olulise ruumilise mõjuga ehitiste planeerimisega, siis palume planeeringute koostamisel järgida Rahandusministeri soovitustega veebilehel https://planeerimine.ee/aktid-ja-kohtulahendid/orme-planeerimine/.</p>	<p>Seisukohaga arvestatakse.</p>		
	<p>Palume hoida Rahandusministeri regionaalhalduse osakonna Pärnu talitust kursis eriplaneeringute ja KSH aruande menetlusega ning teavitada kõikidest avalikest aruteludest. Eriplaneeringute asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja KSH esimese etapi aruanne esitada arvamuse avaldamiseks ning täiendavate koostöötegitajate ja kaasatavate määramiseks.</p>	<p>Seisukohaga arvestatakse.</p>		
<p>Küllil Lumi 23.11.2021</p>	<p>Olen põhimõtteliselt tuulikute rajamise vastu, kuna tuulikute näol on tegemist väga kahjulike kõrvalmõjudega loodusele. Kui me reaalselt tahame kaitsta nii loodust kui inimväärset elukeskkonda, siis me loobuksime pigem vallale pakutavatest rahalistest kompensatsioonidest ja kaaluks muid alternatiive, kuidas energiat kokku hoida. Kui nõusolek anda, siis tagasiteed enam sisuliselt ei ole. Mõttekoht oleks pigem viia asutused maaküttele või vesi-õhk küttesüsteemidele.</p> <p>Ma ei usu vandenõuteooriaid ja pole ka lamemaalane ning usun eelkõige seda mida räägivad rahast ja poliitikast mõjutamata ning sõltumatud teadlased. Samuti on mul niinimetatud „siseinfot“ tuuleenergia „maaletoojalt“, kes</p>	<p>Seisukoht võetakse teadmiseks.</p>		

	tunnistab, et eriti vibratsioon, rääkimata muudest kõrvalmõjudest, on see mida tuleb taluda. Kui mina oleksin vallaametnik, siis ma pigem mõtleks, kas ma olen valmis selleks, et see jälg, mille ma tuulikute rajamist toetavana järeltulevatele põlvedele maha jätaksin, tooks mind keskkonna rikkujate tippu.			
Maa-amet (Tambet Tiits, peadirektor) 01.12.2021 kiri nr 6-3/21/15776-2	1. Põhja-Pärnumaa valla eriplaneeringu lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsusepeatükis 3. <i>Eriplaneeringu ala ülevaade</i> on kirjeldatud läänepoolseimat eriplaneeringu ala ning märgitud, et alal toimub ka aktiivne turba kaevandamine (kaevandaja AS Tootsi turvas, kaevandamisloa nr KMIN-070, kehtivus: 12.06.2005 -09.08.2049). Selgitame, et nimetatud kaevandamise keskkonnaluba on antud Lavassaare ja Elbu turbatootmisala mäeeraldisel kaevandamiseks, kuid lisaks nimetatud mäeeraldisele jäävad läänepoolseimale eriplaneeringu alale (ala 3) ka Pitsalu liivakarjäär (loa nr L.MK/323997; loa omaja KMG OÜ endise ärinimega OÜ YIT Teed; luba kehtib kuni 28.08.2023) ning Keskkonnaametis menetluses olev Elbu VII turbatootmisala (taotleja AS Tootsi Turvas), mida ei ole mainitud. Palume täpsustada mäeeraldiste loetelu.	Seisukohaga arvestatakse.		
	2. Põhja-Pärnumaa valla eriplaneeringu lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse tabelis <i>Tabel 1. Eriplaneeringu alal ja selle mõjuraadiuses paiknevad objektid, millega tuleb edasisel planeerimisel ja KSH aruande koostamisel arvestada</i> on märgitud ka maardlad. Palume tabelis 1 alale 1 jääva Kobra dolokivimaardla (õige registrikaardi number on 942, mitte 9942) ja alale 2 jääva Kavasoo turbamaardla (õige registrikaardi number on 90, mitte 909) registrikaardi numbreid täpsustada. Lisaks täpsustame, et alale 3 jääb ka Pitsalu liivamaardla (registrikaart nr 920). Palume tabelit 1 täpsustada.	Seisukohaga arvestatakse.		
	3. Põhja-Pärnumaa valla eriplaneeringu lähteseisukohtade ja KSH väljatöötamise kavatsuse tabelis 5 on toodud kaasatavad osapooled ja koostöö tegijad. Palume lisaks Tootsi Turvas AS-le lisada nimekirja ja teha koostööd ka Kivikandur OÜ-ga, AS-ga Jiffy Products Estonia ja OÜ-ga KMG.	Seisukohaga arvestatakse.		
	Selleks, et edaspidises planeerimisprotsessis oleks võimalik arvestada keskkonnaregistri maardlate nimistus arvel olevate maardlatega ja mäeeraldistega, palume planeeringu jooniste koostamisel kasutada keskkonnaregistris arvel olevate maardlate ja mäeeraldiste piire. Keskkonnaregistri seaduse § 6 kohaselt peab planeeringute koostamisel kasutama üksnes keskkonnaregistrisse kantud keskkonnaandmeid. Maardlate ja mäeeraldiste piiride kujutamisel palume lähtuda Maa-ametist saadud maardlate, mäeeraldiste ja nende teenindusmaade ajakohastest piiridest. Ajakohaste andmete saamiseks on võimalus kasutada WFS-teenust aadressil https://teenus.maaamet.ee/ows/maardlad?service=WFS&version=1.1.0&request=GetCapabilities või küsida andmete väljavõtte GIS-failidena. Palume	Seisukohaga arvestatakse.		

	<p>joonistele lisada kuupäev, mis seisuga on maardlate, mäeeraldiste ning nende teenindusmaade andmeid kasutatud.</p>			
	<p>Elektrituulikute parkidele sobivate alade määramise käigus palume arvestada, et maardlate aladele saab elektrituulikute parke ja seonduvaid kommunikatsioone rajada peale maavara ammendumist, kui ei ole saadud MaaPS alusel muu sisuga kooskõlastust või luba.</p>	Seisukohaga arvestatakse.		
	<p>Turbamaardlate aladele tuulikute kavandamisel palume arvestada MaaPS § 45 lõikes 1 sätestatuga, mille kohaselt turba kaevandamiseks on lubatud kaevandamis luba taotleda üksnes kaevandamisega rikutud ja mahajäetud turbaalade nimekirja või kaevandamiseks sobivate turbaalade nimekirja kantud alal või maardlal. Palume keskkonnaministri 27.12.2016 määruse nr 87 „Kaevandamisega rikutud ja mahajäetud turbaalade ning kaevandamiseks sobivate turbaalade nimekirja“ lisas 1 või 2 toodud nimekirja kuuluvatele aladele tuulikuid mitte planeerida. Tuulikuid on nimetatud aladele võimalik rajada vaid peale maavara ammendumist, kui ei ole saadud MaaPS alusel muu sisuga kooskõlastust või luba.</p>	<p>Seisukohaga ei arvestata.</p> <p>Eriplaneeringusse lisatakse tingimused, millal on võimalik maardlal asuvat tuulepargiala arendama hakata, kuid automaatselt neid alasid ei välistata.</p> <p>Samas lähtutakse hetkel kehtivast õigusruumist ja eriplaneeringusse lisatakse maardlaga kattumisel teie arvamuses väljatoodud selgitus. Samuti on käesoleva eriplaneeringu koostamisel selgunud tuuleenergeetika arendajate suur huvi, mistõttu on asjakohane kaaluda võimalikult palju erinevaid arendusalasid, millel puuduvad otsesed välistused.</p>		
	<p>Informeerime täiendavalt, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on algatanud ja esitanud 02.08.2021 kirjaga nr 2-2/21-0400/4660 ministeeriumitele kooskõlastamiseks ehitusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise eelnõu väljatöötamise kavatsuse (edaspidi VTK). VTK punktis 9.1.6 on välja toodud ettepanek aladel, kus maavarad on MaaPS alusel arvele võetud, kuid maavarade kasutusse võtmist lähemas ajaperspektiivis kavandatud ei ole, vahekasutusena lubada ajutiste ehitiste tähtajaks kuni 50 aastat.</p> <p>Peale VTK-s märgitud ehitusseadustiku muudatuste kehtestamist ja MaaPS-us maapõue kaitse põhimõtete muutmist saab Maa-amet kaaluda ehitus- ja kasutusloa andmise lubamist kooskõlas uuendatud seaduste mõttega.</p>	Seisukoht võetakse teadmiseks.		
	<p>Kehtivate ning taotletavate mäeeraldiste ja nende teenindusmaade aladel tuulikuparkide rajamiseks on vaja saada nõusolek keskkonnanaloo omajalt/taotlejalt. Nõusoleku saamisel palume see lisada planeeringu dokumentide hulka.</p>	Seisukohaga arvestatakse.		
Kairi Kruusma 07.12.2021	<p>Millal on tulemas Põhja-Pärnumaa avalikud arutelud?</p>	<p>Lähtetingimuste avalikud arutelud on tulemas 24.01 kell 18.00 Pärnu-Jaagupi Halduskeskuses 25.01 kell 18.00 Vihtra Külakeskuses 26.01 kell 18.00 Väandra Kultuurimajas</p>		
	<p>Kuidas teha ettepanekuid, kui ei ole teada täpsemaid asukohti, tuulikute kõrgusi, tuulikute erisusi (üksiktuulikud või parkidena), kas ja kuidas see mõjutab eluala. See tekitab olukorra, kus tahaks juba igaks juhuks tuulikute vastu olla, et see oma õue äärde ei tuleks, kuigi tõenäoliselt oleks oma tsooni tuulepargist ka piirkonnale kasulikke aspekte.</p>	<p>Eriplaneeringu asukoha eelvaliku avalikud arutelud tulevad lisaks, kui eelnõu on valmis näitamiseks. Seaduses on lihtsalt välja toodud, et neid avalikustamisi ja arutelusid on mitmes etapis vajalik korraldada.</p>		

	<p>Pigem saab teemat kommenteerida ja hinnata peale eriplaneeringu asukoha eelvaliku otsuse eelnõu ja KSH I etapi koostamise raames läbiviidud uuringuid ja analüüse või siis enne, kui on vähemalt vastav info olemas (nähtavusanalüüs ja tuulepargi jaoks sobivates asukohtades tuulepargi visualiseeringud (fotomontaaž); müra uuring; varjutuse modelleerimine.</p>	<p>Oleme nõus, et ilma konkreetsete asukohtadeta on keeruline ettepanekuid teha.</p> <p>Järgmistes etappides on tulemas ka visualiseerimised, kuidas tuulikud paistma jäävad. Tavaliselt tehakse neid kas mingist asulast vaadena või käivamamast teest. Seda saame veel arutada, kus täpsemalt.</p> <p>Eelvalikuga ei pruugi ka tuulikuid sinna tulla, kuhu arendajad on juba lepingud sõlminud, sest kotkaste pesapaikade ja musta toonekure levialad on laienenud. Mis puudutab seda, kui kaugele oma õuest tuulik tuleb, siis sundkorras neid sinna ei planeerita.</p>		
<p>Koit Raud</p>	<p>Muuta volikogu otsused nr 41 ja 42 ning viia Põhja-Pärnumaa eriplaneeringu tingimustesse ning Rahnoja ja Vihtra tuuleparkide detailplaneeringu tingimustesse ja täiendavalt P-Pärnumaa üldplaneeringu tingimustesse normina sisse tuuleenergia arendamisega seotuna ja tuulegeneraatorite asukohtade määramisel järgmised nõuded:</p> <p>1. Vahemaa</p> <p>1) tuulegeneraatori asukoha ja elamu või elamiseks kasutatava mitmeotstarbelise hoone vahel, ning</p> <p>2) elamu või elamiseks kasutatava mitmeotstarbelise hoone ja tuulegeneraatori vahel on sama või suurem kui tuulegeneraatori kümnekordne kõrgus maapinnast kuni selle rajatise kõrgeima punktini, kaasa arvatud tehnilised ehitusdetailid, eelkõige rootor koos rootorilabadega (tuulegeneraatori kogukõrgus).</p>	<p>Seisukohaga ei arvestata.</p> <p>Eriplaneeringu raames viiakse läbi nähtavusanalüüs, mürauuring ja varjutuse modelleerimine, mille tulemusi võetakse tuuleenergia arendamiseks sobivate alade asukohtade valikul aluseks.</p> <p>Sellise puhvri määramine, kus tuuliku minimaalne vahemaa eluhoonetest oleks tuulegeneraatori kümnekordne kogukõrgus, ei ole põhjendatud. Kuna tegemist on arendustegevusega, mis on olulise avaliku huviga (vastavalt 2021. aasta Riigikohtu lahendile nr 3-17-2013) on vajalik, et igasugune piirang, mida planeeringu lahenduses määratakse oleks proportsionaalne ning põhjendatud.</p>	<p>Kehtestada Põhja-Pärnumaa valla territooriumil tuulegeneraatori minimaalseks vahekauguseks elu- ja ühiskondlikest hoonetest ning loomapidamishoonetest minimaalselt tuulegeneraatori kümnekordne kõrgus maapinnast kuni selle rajatise kõrgeima punktini, kaasa arvatud tehnilised ehitusdetailid, eelkõige rootor koos rootorilabadega (tuulegeneraatori kogukõrgus); Arendajad ei ole avaldanud võimalike tuulikute mudeleid, kõrgust ning tuulikute võimalikku koguarvu ning seetõttu on müra, vibratsiooni ning valgushäiringute prognoosimine teoreetiline, mis ei arvesta tegelikku olukorda; Kogukond esindab kohalikku avalikku huvi ning selle seisukoht on olulisem kui äriühingute majandushuvid.</p>	<p>KSH käigus hinnatakse mõjusid lähtuvalt hetkel teada olevatest maksimaalsetest maismaatuuliku parameetritest. Need võetakse arvesse nii müra, varjutuse kui muude mõjude hindamisel. Modelleerimine arvestab alati nõ "halvimat võimalikku olukorda", siis on tegelik olukord kavandatava tegevuse realiseerudes soodsam. Kui KSH-s läbiviidava müra- ja varjutuse hindamisest selgub, et riiklikult kehtestatud normid ületatakse, siis vähendatakse tuulikute arvu võimalikul tuulealal, suurendatakse vahekaugusi elu- ja ühiskondlike hoonete ning loomapidamishoonetest või kaitstavatest loomaliikidest. Sellisel leetakse sobilikud tuulealad, mis võivad mingis kohas ulatuda nt 1 km eluhoonest, mõnes teises asukohas nt 1,5 km või nt 750 m jne. Tulemused selguvad KSH aruande koostamise käigus.</p> <p>Hetkel suurim maismaa tuulik, mis on tootmises, on hinnangulise tipukõrgusega 250 m. 10x tuulegeneraatori kõrgus oleks seega 2,5 km ning Eestis ega ka Põhja-Pärnumaa vallas ei teki ühtegi võimalikku tuuleala selliste tingimuste täitmiseks.</p> <p>Võrdluseks nt kõige suurema müra emissiooniga tuuliku puhul on ca 500 m kaugusel juba riiklikult kehtestatud müra normtasemed tagatud. Seega müra normidest lähtuvalt ei ole 10x tuulegeneraatori automaatne kõrgus põhjendatud, sest müranormid on tagatud oluliselt väiksemate vahekauguste puhul. KSH raames arvestatakse ka kumulatiivse müraga.</p> <p>Lisaks - kõrgema tuuliku müra hajub lähemal võrreldes madalama tuulikuga. Seega nt madalama tuuliku korral on müranormid täidetud tuulikust kaugemal. See aspekt ei toeta samuti universaalset</p>

				10x tuuliku kõrguse vahekaugust hoonetest.
	2. Tuuleenergia eriplaneeringu või detailplaneeringu lahutamatuks osaks on planeeringu realiseerimisega kaasnevate sotsiaal-majanduslike mõjude hindamine ja vastus küsimusele - kui suur on negatiivsete mõjude kogumaksumus ja kas need on kaetavad tuuleparkide rajamisega saadavatest positiivsetest majanduslikest mõjudest tekkivate vahenditega?	Selgitus. Eriplaneeringu KSH I etapi koostamise käigus ei arvestata sotsiaal-majanduslike mõjude hindamisel tuuleparkide rajamisega seotud maksumusi, arendaja võimalikku kasumiootust või arendusega seotud majanduslikke riske. KSH I etapi aruandes hinnatakse sotsiaal-majanduslike mõjude käigus eelkõige tuuleparkide rajamisest saadavat piirkondlikku sotsiaal-majanduslikku kasu/kahju, mis hõlmab endas nt võimalikku kinnisvarahindade langust/tõusu piirkonnas, mõju tööhõivele, piirkonna arengule, kohalik kasu jne.	*Koit Raud seisukohad, ettepanekud ning hinnangud on esitatud käeoleva tabeli lõpus	
	3. Põhja-Pärnumaa vallas võib püstitada ainult uusi tuulegeneraatoreid.	Seisukohaga arvestamist kaalutakse eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise koostamise käigus.	Toetame ainult uute generaatorite kasutamise nõude kehtestamist valla territooriumil. Sealhulgas vanema põlvkonna generaatorid võivad põhjustada suuremat müra ning vibratsiooni.	Põhja-Pärnumaa eriplaneeringusse lisatakse tingimus, et tuuleparkides lubatakse kasutada vaid uusi (st mitte kasutatud) tuulikuid.
Maaeluministerium (Hendrik Kuusk, toiduohutuse asekanter kantsleri ülesannetes) 09.12.2021 kiri nr 4.1-5/1831-1	Eriplaneeringu lähteseisukohti ja KSH väljatöötamiskavatsust käsitleva dokumendi jaotises 5.5 „Mõju pinnasele, sh väärtuslikule põllumajandusmaale“ on märgitud, et tuuleparkide arendamiseks kõige sobivamate asukohtade valikul arvestatakse väärtuslike põllumajandusmaadega ja nenditud, et väärtuslike põllumajandusmaadega arvestamine ei tähenda tingimata seda, et ehitamine neile oleks täielikult keelatud, vaid seda, et tuuleenergia arendamiseks sobivamate asukohtade valikul tuleb leida selline lahendus, mis tagaks võimalikult suures ulatuses väärtuslike põllumajandusmaade säilimise. Tuulepargi rajamisega põllumajandusmaale ei kaasne terviklike põllumassiivide hävimine, vaid see osa, mis jääb uute ehitiste (teed, tuuliku vundament, alajaam) alla. Kuna tuulikud peavad paiknema üksteisest teatud kaugusel, tähendab see seda, et suurem osa väärtuslikust põllumaast siiski säilib. Samas jaotises on märgitud, et arvestada tuleb ka asjaoluga, et üks tegevus ei välista teist ehk tuulepargialal on võimalik nii selle põllumajanduslik kasutus kui ka energia tootmine. Dokumenti koostanud eksperdid järeldavad, et tuulikute rajamine ei avalda eeldatavalt olulist negatiivset mõju Põhja-Pärnumaa väärtuslikele põllumajandusmaadele, kuid sellegipoolest, kuna väärtuslikud põllumajandusmaad on üheks tuulepargialade valiku kriteeriumiks, on teema edasine käsitlemine KSH aruandes vajalik. Lisame, et meie analüüside kohaselt on eriplaneeringu aladel kokku u 2400 hektarit väärtuslike põllumajandusmaid (joonisel 1 toodud märgistuse alusel on väärtuslike põllumajandusmaid alal 1 u 500 hektarit, alal 2 u 960 hektarit ning alal 3 u 950 hektarit).	Seisukoht võetakse teadmiseks.	Tuleb välistada tuulikute ehitamist väärtuslikule põllumajandusmaale. Tuulikute ehitamine ei tohi mõjutada olemasolevate maaparandussüsteemide toimimist ning põllumajandusloomade heaolu (müra, vibratsioon, valgushäiringud). Tuleb viia läbi tuulepargi mõju uuring eriplaneeringu piirkonnas asuvatele põllumajandusloomadele.	Tuulikuid on võimalik rajada väärtuslikele põllumajandusmaadele selliselt, et need ei takistaks väärtuslike põllumajandusmaade sihtotstarbelist kasutamist. Eriplaneeringu asukoha eelvaliku etapis sätestatakse tingimus, et vajalik on läbi viia maastikuanalüüs, mis aitab vältida väärtusliku põllumajandusmaa liigset killustatust. Väärtuslikku põllumajandusmaad seega arvestatakse, kuid sellel ei välistata tuuliku rajamist. Hetkel menetluses olevas ning esimese lugemise läbinud maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõus, millega mh töötatakse välja väärtusliku põllumajandusmaa kaitse §356 lg 6 p 2 öeldud, et kohaliku omavalitsuse üksus võib lubada väärtuslikule põllumajandusmaale ehitada uue ehitise või sinna laiendada olemasolevat ehitist, kui see on tuule abil elektrit tootev taastuvenergia tootmiseseade. Nimetatud seaduseelnõu seletuskirja kohaselt paigaldatakse tuule abil elektrit tootva taastuvenergia tootmiseseadme (edaspidi tuulepark) üksikud seadmed ehk tuulikud tuulepargi maa-alale kas üksikuna või üksteisest suurtel kaugustel ning tuulepargi maa-ala saab jätkuvalt maatulundusmaa sihtotstarbelisena ehk põllumajanduslikult kasutada.

<p>Dokumendi jaotises 5.4 „Mõju veekvaliteedile ja veerežiimile“ on kinnitatud, et tuulepargi väljaarendamisel on vaja tagada olemasolevate maaparandussüsteemide jätkusuutlik funktsioneerimine.</p> <p>Meie analüüside kohaselt on eriplaneeringu alad seotud maaparandussüsteemi maa-aladega kokku 15 400 hektari ulatuses (joonisel 1 toodud märgistuse alusel paiknevad maaparandussüsteemid alal 1 u 6400 hektari ulatuses, alal 2 u 7800 hektari ulatuses ning alal 3 u 1200 hektari ulatuses).</p> <p>Maaeluministerium on jaotistes 5.4 ja 5.5 nimetatud käsitlustega ja toodud seisukohtadega nõus.</p>				<p>Tuulikute rajamisel tuleb hinnata mõju maaparandussüsteemide toimimisele ning vajadusel rakendada leevendusmeetmeid.</p> <p>Tuulikute mõju põllumajandusloomadele hinnatakse tuginedes parimale teadaolevale teabele. Teie poolt viidatud uuringu läbiviimine enne tuulikute püstitamist ei ole võimalik, ühtlasi puudub täna selgus sellise uuringu läbiviimise tulemuslikkusest.</p>
<p>Lisaks eelnevale märgime järgmist.</p> <p>Jaotises 3 „Eriplaneeringu ala ülevaade“ on kirjeldatud ja välja toodud majapidamiste üldine paiknemine. Samas ei ole nimetatud ülevaates kirjeldatud ettevõtete olemasolu või nende paiknemist. Leiame, et eriplaneering võib mõjutada ka ettevõtteid ning sellest tulenevalt tuleks tähelepanu suunata ka neile.</p>	<p>Seisukohaga arvestatakse osaliselt.</p> <p>Asukoha eelvalikul määratakse äri maa-aladele puhver ala (sarnaselt elamu maa-aladele), lähtudes eelkõige müra normtaseme tagamise vajadusest.</p>	<p>Tuleb arvestada müra, vibratsiooni, valgushäiringute ning kliimamõjudega ettevõtete, sealhulgas loomakasvatustevõtetele ka</p>		<p>Asukoha eelvaliku etapis antakse parima olemasoleva teabe põhjal hinnang vibratsiooni, valgushäiringute ning kliimamõjude kohta olenemata vastuvõtja iseloomust (elamu, ettevõtte, ühiskondlik hoone jne). Müra hindamisel lähtutakse kehtivast õigusraamistikust, kus eristatakse tundlikkuse alusel erineva kategooriaga alasid. Hinnangute alusel antakse detailse lahenduse koostamiseks asjakohased tingimused kaasneva negatiivse mõju ennetamiseks ja minimeerimiseks.</p>
<p>Jaotises 5.9 „Mõju inimese tervisele ja heaolule“ on kirjeldatud üldiselt mõju inimese tervisele (müra levik, peegeldused, varjud), kuid ei ole käsitletud inimese heaoluga seonduvaid aspekte, eelkõige inimese elukeskkonda mõjutavaid tegureid. Mõõname, et osaliselt on seda teematikat käsitletud teiste teemade osas (müra, täiendav liikluskoormus, varjatud vaade jne), kuid tuulepargi rajamine ja töötamine võib meie arvates mõjutada oluliselt ja kompleksena inimeste terviklikku heaolu. Seega tuleks täiendavalt KSH-s kirjeldada ka mõju inimeste heaolule.</p>	<p>Inimese heaolu teematikat on käsitletud, nagu ka kirjutate, teiste teematikate osas. Inimese tervis ja heaolu on omavahel tihedalt seotud, mistõttu KSV VTK ptk-s 5.9 käsitletud teemasid ühe või teise alla liigitada ei ole mõistlik.</p>			
<p>Jaotises 5.10 „Mõju sotsiaalsetele vajadustele ja varale“ on välja toodud, et majanduslike mõjude hindamine ja rahaliste kompensatsioonimehhanismide määramine ei ole KSH ülesanne. Samas jaotises 2.1 „Metoodika“ on märgitud, et eriplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruandes analüüsitakse ka mõju sotsiaal-majanduslikule keskkonnale. Nõustume metoodika kirjelduses tooduga ning leiame, et mõju sotsiaal-majanduslikule keskkonnale hindamine on vajalik. Usume, et see toetab objekti asukoha eelvaliku leidmist ning annaks võimaluse hinnata eriplaneeringus toodud ruumikasutust elanike ja ettevõtjate lähtepunktist.</p>	<p>Seisukohaga arvestatakse.</p> <p>Peatükki 5.10 viimase lõigu esimest lauset korrigeeritakse järgmiselt: “Rahaliste kompensatsioonimehhanismide määramine ei ole KSH ülesanne”.</p>	<p>Sotsiaal-majandusliku uuringu raames tuleks uurida tuuleparkide häiringute (müra, vibratsioon, valgushäiringud, visuaalne reotus) mõju tuuleparkide mõjupiirkonnas elavate või töötavate inimeste vaimsele tervisele, mõju inimeste töövõimele. Lisaks tuleks analüüsida tuuleparkide mõjusid mõjupiirkonnas paiknevate elu- või ettevõtlusega seotud hoonetega kinnistute turuväärtusele.</p>		<p>Hinnang tuuleparkidest lähtuvate häiringute (müra, vibratsioon, valgushäiringud, visuaalne reotus) mõjust tuuleparkide mõjupiirkonnas elavate või töötavate inimeste vaimsele tervisele ja töövõimele ning tuuleparkide mõjust kinnisvara turuväärtustele antakse tuginedes parimale teadaolevale kirjandusele ja eelnevalt teostatud uuringutele.</p>
<p>Kinnitame, et Maaeluministerium on valmis Põhja-Pärnumaa Vallavalitsusega ja eriplaneeringu koostajatega igakülgseks koostööks, et saavutada tuulepargi asukohavalikul parim ja õigeim tulemus.</p>	<p>Seisukoht võetakse teadmiseks.</p>			

<p>Keskkonnaministeerium (Kaupo Heinma, asekancler) 10.12.2021 kiri nr 7-15/21/231-3</p>	<p>Informeerime, et Keskkonnaministeeriumil on töös „Üle-eestiline maismaalinnustiku analüüs“, mis valmib septembris 2022. Laiapõhjalisem teave maismaa linnustikust (peamised rändeteed, ööbimis- (puhke-) ja toitumisalad) koondatud analüüsina aitab paremini planeerida potentsiaalseid tuuleenergiaks sobivaid maismaa-alasid selliselt, et ei kahjustata loodusväärtusi ning ei minda vastuollu riiklike ja rahvusvaheliste kohustustega. Viidatud töös esitatakse ka soovitusid tuuleparkide rajamiseks vajalike eeluuringute ja tuuleparkide rajamise järgselt vajalike järeelseire meetodite kohta (esitatakse kirjeldatud meetodid). Samuti valmib töö käigus juhised tuulepargi eeluuringuks ja rajamise järgseks järeelseireks koos miinimumnõuetega (nt 3D radaruuringute vajadus, uuringu kestus ja perioodid jt). Seetõttu peame vajalikuks, et kuigi eriplaneeringu käigus viiakse muu hulgas läbi linnustiku uuring, lisatakse materjalidesse viide, et asukohavalikul arvestatakse ka tööga „Üle-eestiline maismaalinnustiku analüüs“. Lisaks juhime tähelepanu, et planeeringu koostamisel ning KSH läbiviimisel saab arvestada ka Keskkonnaameti veebilehel leitava dokumendiga „Maismaa tuuleparkide planeerimise soovitusel“.</p>	<p>Selgitus. Töö „Üle-eestiline maismaalinnustiku analüüs“ on hetkel koostamisel ning seetõttu ei ole seda veel võimalik töö koostamisel arvestada. Kui töö valmib siis sellega arvestamist kaalutakse olenevalt sellest, kui kaugele on eriplaneeringu koostamisega jõutud. Eriplaneeringu ja KSH koostamisel kaalutakse dokumendiga „Maismaa tuuleparkide planeerimise soovitusel“ arvestamist. Kuna eriplaneeringu raames viiakse läbi linnustiku ja nahkhiirte uuring, siis soovitatud puhvreid üks ühele üle ei võeta.</p>	<p>Tuuleparkide eriplaneeringu menetlemisel tuleb ära oodata ning arvestada Keskkonnaministeeriumi poolt tellitud „Üle-eestiline maismaalinnustiku analüüs“ tulemustega; See analüüs aitab paremini planeerida potentsiaalseid tuuleenergiaks sobivaid maismaa-alasid ilma loodusväärtusi kahjustamata ja vastuollu minemata riiklike ning rahvusvaheliste kohustustega.</p>	<p>Eriplaneeringu koostamisel arvestatakse Keskkonnaministeeriumi poolt tellitud töö „Üle-eestilise maismaalinnustiku analüüsiga“ tulemustega. Kui üle-eestiline linnustiku uuring valmib enne eriplaneeringu esimese etapi lõppemist, siis sellega I etapi aruandes kindlasti arvestatakse aga kui selle valmimine viibib, siis arvestatakse üle-eestilise linnustiku uuringu tulemustega detailse lahenduse koostamisel. Eriplaneeringu menetlusprotsess lõppeb detailse lahenduse kehtestamisega ehk üle-eestilise maismaalinnustikuga analüüsiga saab kindlasti arvestada eriplaneeringu koostamisel. Eraldi toome välja, et eriplaneeringu raames viiakse läbi kohapõhised detailised linnustiku uuringud, mille sisu ja meetodika osas tehakse koostööd ornitoloogidega.</p>
	<p>Teeme ettepaneku lisada peatükis 2.1 loetletud kavandatavate uuringute nimekirja taimkatte uuring. Uuring ei pea hõlmama kogu projektiala, kuid tuulikute võimalike asukohtade täpsustumisel tuleb ka taimkattele inventuur teha.</p>	<p>Seisukohaga ei arvestata. Taimkatte inventuuri läbiviimine on põhjendatud vaid juhul kui tegemist on kaitsealuste taimeliikidega. Taimkatte inventuuri kui (leevendus)meetme määramise vajadust kaalutakse KSH aruandes detailse lahenduse koostamise etapis. Potentsiaalsele tuulepargialale jäävaid taimekooslusi ja seal esinevate ökosüsteemide seisundeid või väärtusi kirjeldatakse KSH esimese etapi aruandes nii palju kui võimalik tuginedes olemasolevatele avalikele andmetele. Kindlasti arvestatakse töö käigus Keskkonnaagentuuri poolt tellitud ELME projekti kaardikihte.</p>	<p>Soovime taimkattele inventuuri tegemist. Inventuuri käigus tuleb uuendada kaitsealuste taimeliikide seisukorda ning tuuleparkide mõjusid taimkattele (sh kaitsealuste taimeliikidele). Taimkatte inventuur võib välja tuua kaitsealuste taimeliikide uusi paiknemiskohti tuuleparkide alal.</p>	<p>Taimkatte inventuuri teostatakse aladel, kus kavandatakse ehitustegevust (nt tuulikute vundamendid, montaažiplatsid, juurdepääsuteed, tehnovõrgud jms). Taimkatte inventuuri teostamine ei ole põhjendatud aladel, mida kavandatava tegevuse raames ei mõjutata.</p>
	<p>Peatükis 5.8 on toodud järgnev: „Ehitustegevuse ajaks vastuvõtja juures ei ole kehtestatud piirväärtust keskkonnaministri 16.12.2016 määruse nr 71 järgi“. Palume lauset parandada, sest kehtestatud on piirväärtus öisele ehitismürale.</p>	<p>Seisukohaga arvestatakse.</p>		
	<p>Teeme ettepaneku KSH käigus hinnata ka kliimamuutuse mõju (sagenevate tormide, tugevnevate tuulte ja jäitepäevade sagenemise tingimuses) tuuleparkide ning vajaliku taristu toimimisele. Kuna tuulepargi rajamisega metsamaale kaasneb metsa raadamine, juhime varakult tähelepanu, et KSH käigus tuleb selgitada välja raadamise ulatus (trasside eeldatavad laiused, generaatorite (alajaamade) ehitusplatside suurus).</p>	<p>Seisukohaga arvestatakse. KSH esimese etapi aruandes antakse üldine hinnang kliimamuutuste mõjust tuuleparkide toimimisele. Raadamise ulatus selgub detailse lahenduse käigus. KSH esimese etapi aruandes antakse üldine suunis: II etapi KSH aruandes tuleb analüüsida, kas tekkivatest tuulekoridoridest lähtub risk mõnele kaitstavale või muul põhjusel</p>		

	<p>Samuti tuleb käsitleda rajatavate juurdepääsuteede, liinide ja generaatoriplatside rajamisel tekitatud tuulekoridoride mõju ümbritsevatele metsadele lähtuvalt metsatüüpidest ning valdavatest tuulesuundadest.</p>	<p>väärtuslikule metsale (nt vääriselupaik, KAH ala vms).</p>																												
	<p>KSH eksperdirühma koosseisus on määratud kaks KSH juhteksperti: Urmas Uri ja Teele Nigola. Märkime, et keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse järgi määratakse üks KSH juhtekspert, kes juhib strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisega kaasnevat keskkonnamõju strateegilist hindamist.</p> <p>Lisaks palume täpsustada, kas KSH eksperdirühma on juba kaasatud eraldi maastikuarhitekt. Kui ei ole, teeme ettepaneku kaasata ka maastikuarhitekt.</p>	<p>Seisukohaga arvestatakse. KSH juhtekspertiks jääb Urmas Uri.</p> <p>Ekspertrühma on kaasatud maastikuarhitekt ja sellekohane info lisatakse ka dokumenti.</p>																												
<p>Riigimetsa Majandamise Keskus (Aliis Kevvai, Väandra metsaülem) 10.12.2021 kiri nr 3-1.1/2021/5711</p>	<p>Oleme materjalidega tutvunud ning palume eriplaneeringu koostamise käigus selgitada välja ka metsamaa raadamise ulatus ning sellekohane info eriplaneeringu seletuskirja sisse viia. Lisaks selgitame, et tuulikute jaoks sobivate asukohtade määramine ning metsamaa raadamine RMK haldusalas olevatel kinnistutel toimub koostöös RMK-ga.</p>	<p>Seisukohaga arvestatakse. Metsamaa raadamise ulatus selgitatakse välja detailise lahenduse koostamise etapis.</p>	<p>Tuleb välistada metsade raadamine võimalike tuulekoridoride tekitamiseks</p>	<p>Eriplaneeringu lahendusse lisatakse tingimus, et metsa raadamisel tuleb rakendada võtteid, mis väldivad võimalike tuulekoridoride teket.</p>																										
<p>Kaitseministeerium (Oliver Tüür, Riigikaitseliste infosüsteemide ja innovatsiooni osakonna juhataja) 13.12.2021 kiri nr 12-1/21/3656</p>	<p>Kaitseministeerium viis läbi analüüsi tuuleenergeetika arendusalale rakenduvate kõrgusepiirangute osas ja palub arvestada tuuleenergeetika eriplaneeringu ja arendamise käigus allpool esitatud kõrgusepiirangutega.</p> <p>Lähtuvalt olemasolevatest õhuseireradaritest kehtivad hetkel eriplaneeringu alal tabelis 1 toodud kõrgusepiirangud.</p> <table border="1" data-bbox="457 1121 1240 1877"> <thead> <tr> <th>Koordinaadid</th> <th>Arvutatud lubatud elektrituuliku tipukõrgus absoluutkõrguses (m)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>58° 41' 40,6''N; 24° 58' 0,8''E</td> <td>454</td> </tr> <tr> <td>58° 41' 40,6''N; 24° 58' 0,8''E</td> <td>371</td> </tr> <tr> <td>58° 42' 54,2''N; 25° 16' 18,7''E</td> <td>652</td> </tr> <tr> <td>58° 42' 54,2''N; 25° 16' 18,7''E</td> <td>223</td> </tr> <tr> <td>58° 34' 4,3''N; 24° 53' 42,3''E</td> <td>393</td> </tr> <tr> <td>58° 34' 4,3''N; 24° 53' 42,3''E</td> <td>322</td> </tr> <tr> <td>58° 40' 53,6''N; 25° 17' 24,5''E</td> <td>683</td> </tr> <tr> <td>58° 40' 53,6''N; 25° 17' 24,5''E</td> <td>217</td> </tr> <tr> <td>58° 37' 16,8''N; 24° 23' 27,3''E</td> <td>183</td> </tr> <tr> <td>58° 37' 16,8''N; 24° 23' 27,3''E</td> <td>628</td> </tr> <tr> <td>58° 32' 53,2''N; 24° 32' 12,3''E</td> <td>256</td> </tr> <tr> <td>58° 32' 53,2''N; 24° 32' 12,3''E</td> <td>553</td> </tr> </tbody> </table> <p>Kaitseministeeriumi hinnangul saab hetkel ilma riigikaitseliste ehitistele negatiivset mõju avaldamata püstitada planeeringu alale 1 (üks) 223 - 371</p>	Koordinaadid	Arvutatud lubatud elektrituuliku tipukõrgus absoluutkõrguses (m)	58° 41' 40,6''N; 24° 58' 0,8''E	454	58° 41' 40,6''N; 24° 58' 0,8''E	371	58° 42' 54,2''N; 25° 16' 18,7''E	652	58° 42' 54,2''N; 25° 16' 18,7''E	223	58° 34' 4,3''N; 24° 53' 42,3''E	393	58° 34' 4,3''N; 24° 53' 42,3''E	322	58° 40' 53,6''N; 25° 17' 24,5''E	683	58° 40' 53,6''N; 25° 17' 24,5''E	217	58° 37' 16,8''N; 24° 23' 27,3''E	183	58° 37' 16,8''N; 24° 23' 27,3''E	628	58° 32' 53,2''N; 24° 32' 12,3''E	256	58° 32' 53,2''N; 24° 32' 12,3''E	553	<p>Seisukohaga arvestatakse.</p>		
Koordinaadid	Arvutatud lubatud elektrituuliku tipukõrgus absoluutkõrguses (m)																													
58° 41' 40,6''N; 24° 58' 0,8''E	454																													
58° 41' 40,6''N; 24° 58' 0,8''E	371																													
58° 42' 54,2''N; 25° 16' 18,7''E	652																													
58° 42' 54,2''N; 25° 16' 18,7''E	223																													
58° 34' 4,3''N; 24° 53' 42,3''E	393																													
58° 34' 4,3''N; 24° 53' 42,3''E	322																													
58° 40' 53,6''N; 25° 17' 24,5''E	683																													
58° 40' 53,6''N; 25° 17' 24,5''E	217																													
58° 37' 16,8''N; 24° 23' 27,3''E	183																													
58° 37' 16,8''N; 24° 23' 27,3''E	628																													
58° 32' 53,2''N; 24° 32' 12,3''E	256																													
58° 32' 53,2''N; 24° 32' 12,3''E	553																													

	<p>meetrise absoluutkõrgusega tuulikuid. Planeeringualale 2 on võimalik rajada 217 - 322 meetrise absoluutkõrgusega tuulikuid. Planeeringualale 3 saab rajada 183 - 256 meetrise absoluutkõrgusega tuulikuid.</p> <p>Täiendavalt selgitame, et Vabariigi Valitsuse otsuse kohaselt vabastatakse Mandri-Eesti osaliselt tuuleenergeetika arendustele ning vastavad meetmed valideeritakse eeldatavalt aastal 2025. Põhja-Pärnumaa eriplaneeringuga kavandatavate elektrituulikute kõrguspiirangutest on võimalik pärast Mandri-Eesti osaliselt tuuleenergeetika arendustele avavate meetmete valideerimist loobuda.</p>			
<p>Keskkonnaamet (Helen Manguse, keskkonnakorralduse büroo juhataja) 14.12.2021 kiri nr 6-5/21/21166-2</p>	<p>Tutvunud avalikul väljapanekul oleva Põhja-Pärnumaa valla tuuleenergeetika eriplaneeringu lähteseisukohtade ja KSH VTK-ga esitab Keskkonnaamet alljärgnevad märkused:</p> <p>1. Ptk 2.1 (metoodika) – Keskkonnaamet peab väga oluliseks eriplaneeringu koostamisel kasutada ka üle-eestilise maismaalinnustiku analüüsi tulemusi (koostaja: Eesti Ornitoloogiaühing), mis valmib 2022 teises pooles. Analüüsis esitatakse laiapõhjalisem teave maismaa linnustikust (peamised rändeteed, ööbimis- (puhke-) ja toitumisalad), mis peaks aitama paremini planeerida potentsiaalseid tuuleenergiaks sobivaid maismaa-alasid. Töös esitatakse ka soovitusel tuuleparkide rajamiseks vajalike eeluuringute ja tuuleparkide rajamise järgselt vajalike järeelseire meetodite kohta (esitatakse kirjeldatud metoodikad). Samuti valmib juhised tuulepargi eeluuringuks ja rajamise järgseks järeelseireks koos miinimumnõuetega (nt 3D radaruuringute vajadus, uuringu kestus ja perioodid jt).</p>	<p>Selgitus. Töö „Üle-eestiline maismaalinnustiku analüüs“ on hetkel koostamisel ning seetõttu ei ole seda veel võimalik töö koostamisel arvestada. Kui töö valmib siis sellega arvestamist kaalutakse olenevalt sellest, kui kaugele on eriplaneeringu koostamisega jõutud.</p>	<p>Tuuleparkide eriplaneeringu menetlemisel tuleb ära oodatata ning arvestada Keskkonnaministeeriumi poolt tellitud „Üle-eestiline maismaalinnustiku analüüs“ tulemustega; See analüüs aitab paremini planeerida potentsiaalseid tuuleenergiaks sobivaid maismaa-alasid ilma loodusväärtusi kahjustamata ja vastuollu minemata riiklike ning rahvusvaheliste kohustustega.</p>	<p>Seisukohale on vastatud eespool.</p>
	<p>2. Ptk-s 2.1 on välja toodud linnustiku eksperdi kaasamine, sama punkti all on mainitud ka elupaigatüüpe, mis ei ole selle punkti juures sobivas kontekstis. Elupaigatüüpe hindava ja vajadusel inventeeriva eksperdi kaasamine tuleks välja tuua eraldi punkti all. Samas toob Keskkonnaamet välja, et kaasata tuleb ekspert, kes inventeerib mõjualasse jäävad Natura elupaigatüübid loodusaladel kohas, kus andmestik on puudulik või vanem kui 10 a. Samuti tuleb mõjude hindamisel arvestada võimalikke mõjusid elupaigatüüpidele läbi veerežiimi muutuse, mis võib tekkida ehitustegevuse käigus ja tagajärjel.</p>	<p>Selgitus. Mõeldud on lindude elupaigatüüpe (üleüldiselt, mitte Natura elupaigatüüpe), mille väljatoomine ja arvestamine on vägagi oluline, et hinnata tuulikute mõju lähimbruskonna lindudele võimalikult adekvaatselt. Pöörame tähelepanu sellele, et linnustiku uuringu kirjelduses ei ole eristatud Natura alasid. Natura loodusala elupaigatüüpidele antakse hinnang KSH esimese etapi aruandes. Natura eelhindang on antud EP LS ja KSH VTK ptk-s 5.3. Eraldi Natura loodusala elupaigatüüpide inventeerimist läbi ei viida vaid tuginetakse EELIS-e ning loodusala kaitsekorralduskavas toodud andmetele. Mõjude hindamisel arvestatakse võimalikke mõjusid Natura elupaigatüüpidele läbi veerežiimi muutuse nii nagu sellele on ka viidatud ptk-s 5.3.</p>	<p>Tuleb inventeerida mõjualasse jäävad Natura elupaigatüübid loodusaladel kohas, kus andmestik on puudulik või vanem kui 10 a. Linnustiku osas tuleb uurida tuuleparkide mõjusid NATURA aladele sh mõjud rändlindele. Selleks tuleb planeeringualal viia läbi põhjalik rändlindude kevad- ja sügisrände uuring ning tuleb ära oodatata ning arvestada Keskkonnaministeeriumi poolt tellitud „Üle-eestiline maismaalinnustiku analüüs“ tulemustega</p>	<p>Natura loodusaladel elupaigatüüpide andmete uuendamise vajadus selgub Natura asjakohase hindamise käigus. Inventuuri läbiviimise vajadus on põhjendatud kui ei suudeta välistada negatiivse mõju avaldumist Natura ala terviklikkusele ja kaitse-eesmärkidele. Juhul kui aga leevendavate meetmetega suudetakse tagada, et kavandatava tegevuse mõjud Natura alani ei ulatu ei ole inventuuri läbiviimine põhjendatud. Planeeringualal vajaliku lindude rände- jms uuringu sisu, metoodika ja vajaduse osas tehakse koostööd ornitoloogidega. Linnustiku uuringud on hetkel pooleli, spetsialistidel on olemas andmed juba sügisrände kohta ning varsti peaksid meieni jõudma ka kevadrände info ja nende poolne analüüs.</p>

<p>3. Ptk-s 2.1 on välja toodud, et nahkhiirte kevadrännet ei arvestata, sest seda mõjutab olulisel määral ilmastik ning on oma olemuselt küllaltki hajus. Keskkonnaamet on seisukohal, et arvestada tuleb ka nahkhiirte kevadrände tulemusi.</p>	<p>Seisukohaga ei arvestata. Töösse kaasatud nahkhiirte ekspertide sõnul on kirjanduse põhjal nahkhiirte hukkimine kõige suuremaks probleemiks sügisrände perioodil või suvel, kui tuulikud paiknevad kuskil koloonia läheduses. Kevadel on hukkuvate loomade arvukus tüüpiliselt madal. EP I etapi raames viiakse läbi nahkhiirte uuringu eelhindang (Eurobatsi soovitusel <i>pre-survey assessment</i>), mille raames viiakse läbi väheses mahus ka välitöid aladel, mis jäävad muude piirangute (nt. eluhoone) piirkonnast välja. Antud töö mahu ja ajaraami juures ei ole võimalik välja selgitada kogu nahkhiirte rände dünaamikat. Kuna kevad ränne on hajusam ning sõltub suurest kevadisest ilmastikust ei ole meetodikat, mida plaanitakse antud töö puhul rakendada sobilik. Täpsema rändedünaamika väljaselgitamiseks on lähtuvalt EUROBATS'i soovitustest vajalik detailse lahenduse faasis läbi viia täpsemad uuringud.</p>	<p>Tuleb arvestada tuuleparkide mõju nahkhiirtele ning selleks tuleb arvestada nahkhiirte kevadrände ja sügisrände tulemusi. Selleks tuleb eriplaneeringu alal viia läbi põhjalik nahkhiirte kevad- ja sügisrände uuring. Ei ole akpteeritav otsuste tegemine ainult kirjanduse põhjal või mõne eksperdi arvamuse alusel. Planeeringualal tuleb selgitada välja nahkhiirte kogu rändedünaamika. Tuuleparkide mõju on väga pikaajaline ning antud töö tuleb teha maksimaalse põhjalikkusega. Eriplaneerija ja ekspertide aja-või töömahu piiratus ei ole antud kontekstis adekvaatne põhjaliku uuringust keeldumise põhjendus</p>	<p>Nahkhiirte uuring on samuti pooleli ning need tulemused koos spetaalistide analüüsiga peaks meieni varsti jõudma. Antud uuringus tehakse lisaks kirjanduse analüüsile ka välitöid. Siinkohal oli toodud ainult vastus Keskkonnaametile mitte töö meetodika kirjeldus. Kõigi uuringute meetodika kirjeldus on toodud EP LS ja VTK peatükis 3.1 Nahkhiirte uuringu meetodika on paika pandud koostöös nahkhiirte eksperdiga.</p>
<p>4. Ptk 2.1 - Keskkonnaamet peab vajalikuks eriplaneeringu koostamisel kasutada Keskkonnaagentuuri eestvedamisel koostatud ELME projekti (Elurikkuse sotsiaal-majanduslikult ja kliimamuutustega seostatud keskkonnaseisundi hindamiseks, prognoosiks ja andmete kättesaadavuse tagamiseks vajalikud töövahendid) andmestikku.</p>	<p>Seisukohaga arvestatakse.</p>		
<p>5. Ptk-s 2.2 (KSH ruumiline ulatus) on öeldud: „Mõjuala ulatus sõltub väga palju mõju liigist ja mõju retseptorist. Näiteks eri linnuliikide osas võib tuuliku mõjuala olla 0 meetrist 20 kilomeetrini.“ Ilma pädevate ekspertide hinnanguta ei saa nõustuda, et mõnele linnuliigile tuulepargiga kaasnevat mõju üldse ei ole ning mõjualaks võiks lugeda 0 meetrit.</p>	<p>Seisukohaga arvestatakse. EP LS ja KSH VTK sõnastust korrigeeritakse.</p>		
<p>6. Ptk 3 - Antud planeeringuala puhul tuleb kindlasti arvestada, et teadusuuringute järgi omavad tuulikupargid olulist mõju ka metsakanaliste (eelkõige metsise) elupaigakasutusele. Planeeringuala on oluliseks elupaigaks metsisele (LKS II kaitsekategooria, ohustatuse hinnang 2019 - ohualdis). Metsise jaoks on ohuteguriks eelkõige intensiivne metsaraie, kuid oluline on samuti elupaikade killustumine, mis kaasneb metsamaade muul otstarbel kasutusele võtmisega (karjäärid, taristu jmt). Seega tuleb KSH käigus hinnata nii potentsiaalsete tuuleparkide mõju konkreetsetele metsise elupaikadele (lähtudes ka üha suurenevast rajatavate tuulikute kõrgusest võib üldreeglina eeldada, et tuuleparkide poolt metsisele avalduv mõju võib ulatuda kuni 1 km kaugusele tuulepargist) kui hinnata potentsiaalse tuulepargi mõju elupaikade omavahelisele sidususele. Lähtudes olemasolevatest metsise telemeetria</p>	<p>Seisukohaga arvestatakse.</p>		

	andmetest tuleks elupaikade sidususe hinnang anda kuni 10 km raadiuses potentsiaalselt mõjutatavatest mängualadest.			
	7. Ptk 4.1.7 (Pärnu maakonnaplaneering 2030+) – Peatükk käsitleb kavandavate tegevuse seoseid tuuleenergeetika põhimõtetega maakonnaplaneeringus. Puudub ülevaade, et eriplaneeringu alad jäävad maakonna roheline võrgustiku aladele ning millised põhimõtted aladel kehtivad.	Seisukohaga arvestatakse. Rohevõrgustikku on käsitletud dokumendi peatükis 5.7 aga peatükk 4.1.7 lisatakse viide ja lühike kirjeldus.		
	8. Ptk 5.1, ptk 2.1 - (Mõju bioloogilisele mitmekesisusele ja populatsioonidele, taimedele ning loomadele) - Vastavalt 2008 Agreement on the Conservation of Populations of European Bats (UNEP/EUROBATS) juhendile on tuulegeneraatorite asukohtade valiku etapis vajalik läbi viia ka nahkhiirte uuring, et selgitada välja tuulikute asukoha olulisus erinevatele nahkhiireliikidele. Selleks tuleks kasutada nahkhiirte ultrahelide automaatsalvestit, mis salvestaks nahkhiirte hääli kogu nahkhiirte aktiivsuse hooaja vältel. Lisaks tuleks kasutada ultrahelidetektoriga nahkhiirte kaardistamist nahkhiirtele eriti sobivatel öödel.	Seisukohaga ei arvestata. EP I etapi käigus viiakse läbi nahkhiirte uuringu eelhindangu etapp (Eurobatsi soovitusel <i>pre-survey assessment</i>), mis annab eriplaneeringu aladele hinnangu lähtuvalt olemas olevatest andmetest, biotoobi parameetritest ning antud juhul kogutakse mõningasel määral ka täiendavaid andmeid. EP II etapis on vajalik läbi viia detailsemad uuringud, mis hõlmavad kogu nahkhiirte aktiivsus perioodi.	Nahkhiirte põhjalik uuring tuleb läbi viia EP I etapis. Selline lähenemine võimaldaks välistada tuulikutele mittesobivad alad võimalikult varases staadiumis. See hoiaks kokku aega ja raha ning vähendaks pingeid kogukonnas.	Nahkhiirte uuringu meetodika on paika pandud koostöös nahkhiirte eksperdiga. EP I etapp sisaldab nahkhiirte uuringu osas välitoid.
	9. Ptk 5.1 – Palume lisada, et mõju linnustikule võib olla ka oluline, kui tuulepark takistab lindude lendu toitumisalale.	Seisukohaga arvestatakse.		
	10. Ptk 5.2 ja ptk 2.1- Keskkonnaamet on tuginedes teadusallikatele ja ekspertteadmisele töötanud välja omapoolsed soovitused maismaa tuuleparkide mõjust elustikule ja Keskkonnaameti soovitused nende planeerimise kohta kohaliku omavalitsuse üldplaneeringutes (seisuga 10.11.2021)4. Soovitame eelnimetatud juhendit kasutada esialgsete puhvrite määramisel ning mõjude täpsustamisel eri liigirühmade ja kaitstavate loodusobjektide puhul.	Seisukoht võetakse teadmiseks. Eriplaneeringu ja KSH koostamisel kaalutakse dokumendiga „Maismaa tuuleparkide planeerimise soovitused“ arvestamist. Kuna eriplaneeringu raames viiakse läbi linnustiku ja nahkhiirte uuring, siis soovitatud puhvreid üks ühele automaatselt esialgu üle ei võeta.		
	11. Ptk 5.3 alapunkt 4 (Eriplaneeringu mõju prognoosimine Natura aladele) - Pärnu jõe loodusala mõju prognoosimisel on arvestatud on ainult tuulikute püstitamise kaugust loodusalast. Pärnu jõe loodusala mõjutab enim settekoormuse suurenemine, kuid hinnatud ei ole võimalikku mõju loodusala kuivendussüsteemide rajamisest või rekonstrueerimisest. Keskkonnaameti hinnangul ei ole ebasoodne mõju Pärnu jõe loodusalale välistatud.	Täiendatakse eelhindangut.	Tuuleparkide loodumõju hindamine tuleb läbi viia nii Pärnu kui ka Navesti jõe (Navesti jõgi piirneb otseselt eriplaneeringu ja NATURA2000 aladega ning tuulepargi mõjud on selle väga otsesed ja suured).	Mõju Pärnu ja Navesti jõe arvestatakse eriplaneeringu koostamisel.
	12. Ptk 5.4 (mõju veekvaliteedile ja veerežiimile) - Keskkonnaamet ei nõustu väitega, et negatiivne mõju põhjaveele puudub ja et mõju põhjaveele KSH I etapiaruandes ei käsitleta. Tuuleparkide võimalik negatiivne mõju põhjaveele võib lisaks avariolukordadele avalduda ka ehitustööde ajal, kui maapinnas tekib vibratsiooni ja betoneeritakse tuuliku alust. Negatiivne mõju on eriti võimalik just kaitsmata ja nõrgalt kaitstud põhjaveega aladel ning aladel, kus põhjavee tase on maapinna lähedal. Keskkonnaamet on seisukohal, et KSH käigus asukohavalikul ja valitud piirkondade kirjeldamisel tuleb kirjeldada ja hinnata tuuleparkide võimalikku ehitusaegset mõju põhjaveele. Hinnangu	Seisukohaga ei arvestata. Tuulikute aluste rajamisel on tegu ehitustöödega, mis vastavad oma iseloomult tavapärastele ehitustöödele. Olemasolevale informatsioonile tuginedes ei näe me mõju avaldumist põhjaveele. Ehitustööde käigus tekkival vibratsioonil ei ole negatiivset mõju põhjaveele. Tuuliku vundamenti võib vaadelda „veetõkkena“, kuid tegemist oleks sellisel juhul „veetõkkega“ väga lokaalses tähenduses, millele mõju põhjavee liikumisele on minimaalne ehk praktiliselt puudub. Ainuke mõju, mis	Tuleb viia läbi uuring tuuleparkide mõjude kohta põhjaveele. Lisaks tuleb uurida nii ehitustööde- kui tuulikute eksploatatsiooni käigus tekkiva vibratsiooni mõju jõekallastele (võimalikud maalihked) ning mõjud sügavamatele pinnasekihtidele (mõjud põhjaveele).	Asukoha eelvaliku aruandes kirjutatakse sisse, et tuuleparkide väljaehitamisel tuleb lähtuda veeseadusest ja selle alusel kehtestatud õigusaktidest, kus on sätestatud, et erinevate põhjaveekihtide segunemise tekitamine on keelatud. Põhjaveekihtide segunemist on võimalik vältida ehituslike võtetega. Enne tuuliku rajamist konkreetse asukohta viiakse alati läbi ehitusgeoloogilised uuringud. Ehitusgeoloogilise uuringu tulemusel välistatakse oht maalihetele ja põhjaveele (tulemuse põhjal tehakse konstruktsiooni valik).

	<p>andmise jaoks ei ole vaja läbi viia täiendavaid uuringuid, kui olemasolevate materjalide põhjal on võimalik mõju hinnata. Lisaks juhime tähelepanu, et detailse lahenduse KSH (II etapi aruanne) peab käsitlema ka võimalikku mõju piirkondade elanike veevarustusele, kui väljavalitavad alad jäävad elamute lähedusse.</p>	<p>võib tuuliku vundamendi rajamisega kaasneda põhjaveele on seotud erinevate põhjaveekihtide läbimisega (mis on väga ebatõenäoline). Selle puhul tuleb lihtsalt ehitustööde käigus tagada, et ei tekiks põhjaveekihtide vertikaalset segunemist.</p> <p>Tuulikute rajamine ei oma püsivat mõju piirkonna elanike joogiveevarustusele, kuna ei toimu põhjaveetaseme alandamist ega kvaliteedi muutmist.</p> <p>KSV VTK-d täiendatakse osaliselt eeltoodud teksti põhjal, kuid jäädakse siiski algele seisukohale, et olulised mõjud tuulikupargi rajamisega põhjaveele puuduvad, mistõttu ei ole vajalik mõju põhjaveele KSH I etapiaruandes käsitleta.</p>		
	<p>13. Ptk-s 5.6 (mõju maastikule, sh väärtuslikult maastikule) on öeldud, et KSH I etapi aruande koostamisel viiakse läbi nähtavusanalüüs ja tuulepargi visualiseeringud (fotomontaaž). Keskkonnaamet peab vajalikuks koostada nähtavusanalüüs tuulikute visuaalsest mõjust ka Soomaa rahvuspargi enam külastatavatest kohtades (näiteks Soomaa jõed ja kaldaalad, RMK külastuskohad).</p>	<p>Seisukohaga arvestatakse.</p>		
	<p>14. Ptk-s 5.7 (mõju rohevõrgustikule) on öeldud: „<i>Pidades silmas roheline energia arendamise eesmärke, ei oleks rohevõrgustikus tuulepargi rajamise või ehitustegevuse keeldu proportsionaalne rakendada. Tuulikupargi mõju rohevõrgustikule sõltub nii rohevõrgustiku elemendi olemusest kui ka tuulikupargi reaalsest ruumilis-tehnilisest lahendusest. Rohevõrgustiku sidususe ja toimise tagamiseks tuleb välja töötada vajalikud meetmed tuuleparkide detailse planeeringulahenduse väljatöötamisel, mille jaoks antakse suunised KSH I etapi aruandes.</i>“ Keskkonnaameti hinnangul tuleb tuuleparkide kavandamisel roheline võrgustiku aladele arvestada võrgustiku tasandiga. Vältida tuleb (asukohavalikul) tuulikuparkide kavandamist olulisematesse loodusmaastikesse (rohevõrgustiku riikliku tähtsusega ja maakondliku tähtsusega suurtesse tuumaladesse), kus tuulikupargid võivad lisaks ebasoodsale mõjule tuulepargi alal ning selle lähiümbruses kahjustada ka erinevate kaitstavate alade ja ohustatud liikide elupaikade sidusust.</p>	<p>Seisukohaga arvestatakse osaliselt.</p> <p>Rohevõrgustikule mõju hindamisel võetakse arvesse rohevõrgustiku hierarhilist taset, kuid asukohavalikut tehes ei välistata automaatselt riikliku tähtsusega ja maakondliku tähtsusega tugialasid, vaid mõju nendele analüüsitakse.</p>	<p>Tuuleparkide asukohavalikul tuleb vältida nende kavandamist olulisematesse loodusmaastikesse (rohevõrgustiku riikliku tähtsusega ja maakondliku tähtsusega suurtesse tuumaladesse), kus tuulikupargid võivad lisaks ebasoodsale mõjule tuulepargi alal ning selle lähiümbruses kahjustada ka erinevate kaitstavate alade ja ohustatud liikide elupaikade sidusust. Sealhulgas tuleb vältida tuulikute kavandamist rändlindude kogunemiskohtade lähedusse ja rändeteedele. Tuleb uurida tuuleparkide mõju suurulukitele.</p>	<p>Tuuleparkide asukohavalikul, sh nende kavandamisel olulisematesse loodusmaastikesse (nt RV alad) hinnatakse võimalikku mõju rohevõrgustiku toimimisele, sh mõju kaitstavate alade ja ohustatud liikide elupaikade sidususele.</p> <p>EP raames viiakse läbi ornitoloogilised uuringud. Koostöös ornitoloogidega hinnatakse võimalikku mõju linnustikule ja negatiivsete mõjude leevendamise viise.</p> <p>Mõju suurulukitele hinnatakse asukoha eelvaliku aruandes tuginedes parimale teadaolevale kirjandusele.</p>
	<p>15. Ptk-s 5.11 (mõju maavaravarudele) on esitatud ülevaade eriplaneeringu alale jäävatest maardlatest. Tabel 1 kohaselt jäävad planeeringualale mitmed töötavad turba, dolokivi ja liivamaardlad. Turbamaardlatele antud load on väga pikaajalised – näiteks Kavasoo turbatootmisalal kehtib maavara kaevandamise keskkonnaluba (L.MK/323467) 2033. aastani, Lavassaare ja Elbu turbatootmisalal (KMIN-070) kehtib luba kuni 09.08.2049, Elbu VII turbatootmisalale taotletakse luba kolmekümneks aastaks (KMH protsess on pooleli) jne. Arvestades keskkonnavalda kehtivusaega ning trendi, et</p>	<p>Seisukohaga ei arvestata.</p> <p>Eriplaneeringusse lisatakse tingimused, millal on võimalik maardlal asuvat tuulepargiala arendama hakata, kuid automaatselt neid alasid ei välistata.</p> <p>Lisaks on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium algatanud ja esitanud 02.08.2021 kirjaga nr 2-2/21-0400/4660 ministeeriumitele kooskõlastamiseks</p>		

	olemasolevaid turbatootmisalasid üldjuhul ei ammendata loas märgitud kehtivusaja jooksul ja lubasid pikendatakse, ei ole tuuleenergeetika alade kavandamine turbatootmisaladele põhjendatud. Tuuleenergia arenguala reserveerimisega turbatootmisaladele võidakse luua tuulikuparkide arendajatele õigustatud ootus rajada tuulepark tootmisalale juba keskkonnamõju kehtivusaja jooksul. See aga riivab olulisel määral kaevandamisloa omanike õigusi. Soovitame tutvuda Riigikohtu otsusega nr 3-17-2013, kus on sarnast olukorda käsitletud. Tuulepargi asukohtade valikul tuleb üle täpsustada tuulikualade rajamise võimalikkus ka teiste maardla alade osas.	ehitusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise eelnõu väljatöötamise kavatsuse (edaspidi VTK). VTK punktis 9.1.6 on välja toodud ettepanek aladel, kus maavarad on MaaPS alusel arvele võetud, kuid maavarade kasutusse võtmist lähemas ajaperspektiivis kavandatud ei ole, vahekasutusena lubatud ajutiste ehitiste tähtajaks kuni 50 aastat.		
Võiera küla elanikud 14.12.2021	Seoses Põhja-Pärnumaa Vallavalitsuse 16.12.2020 otsusega nr 4, millega algatati Põhja-Pärnumaa vallas kohaliku omavalitsuse eriplaneering soovime teada anda, et Võiera küla elanikud on küla territooriumile ning külaga piirnevatele aladele, eriti Tellisaare raba ning Pärnu jõega paiknevatele aladele, vähemalt 5 kilomeetri ulatuses tuuleparkide planeerimise vastu.	Seisukoht võetakse teadmiseks.	Võiera küla elanikud jäävad esialgse seisukoha juurde ning ei muuda ettepanekut.	Seisukoht võetakse teadmiseks.
	Vastavalt Vallavalitsuse otsusele hõlmab eriplaneeringu 2. piirkond täies mahus Võiera küla territooriumi. Võiera külaga piirneb Tellisaare raba, mis on Natura 2000 loodusala ning Pärnu jõe hoiuala. Vastavalt Põhja-Pärnumaa Vallavalitsuse tellitud Eriplaneeringu lähteseisukohtade ja keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsuse dokumendile leiame, et peatükis 5.3 väljatoodud hinnang Tellisaare hoiualale vajab väga põhjalikku keskkonnamõju strateegilist ümberhindamist. Lisaks leiame, et Tabelis 3 väljatoodud Tellisaare hoiuala Ohutegurid, mis käsitlevad vaid kuivendamise kaugmõju alale tuleks põhjalikumalt hinnata. Samuti Tabelis 3 väljatoodud Kaitse-eesmärgid Tellisaare loodusala kohta tuleks uuesti hinnata. Ettepaneku aluseks on külaelanike viimaste aastate tähendused küla ja raba territooriumil silmatud kotkaste, kulliliste ja sookurgede arvukuse tõusu kohta. Ka Pärnu jõe hoiuala tuleks meie arvates suuremalt tähtsustada kui vaid ehituskeeluvöönd.	Selgitus. 1) Leiame, et peatükis 5.3 väljatoodud hinnang Tellisaare hoiualale vajab väga põhjalikku keskkonnamõju strateegilist ümberhindamist – palun täpsustage, mida tuleks põhjalikumalt hinnata. Pöörame tähelepanu sellele, et tegemist ei ole lõpliku hinnanguga vaid põhjalikum analüüs viiakse läbi KSH esimese etapi aruandes, mida alles hakatakse koostama. 2) Lisaks leiame, et Tabelis 3 väljatoodud Tellisaare hoiuala Ohutegurid, mis käsitlevad vaid kuivendamise kaugmõju alale tuleks põhjalikumalt hinnata – tegemist ei ole ohuteguritega mida ekspertrühm on ise välja mõelnud, vaid tuginetud on (nagu ka tabelis viidatud) Eesti Looduse Infosüsteemi (EELIS, keskkonnaregister) andmetele, kus on üldjuhul iga Natura ala puhul välja toodud ala ohutegurid. Eesti Looduse Infosüsteemi haldab Keskkonnaagentuur, Keskkonnaministeerium ja Keskkonnaamet. Vastavalt Keskkonnaregistri seadusele tuleb mõju hindamistes tugineda eelkõige EELIS-e (ehk keskkonnaregistri) andmetele. 3) Samuti Tabelis 3 väljatoodud Kaitse-eesmärgid Tellisaare loodusala kohta tuleks uuesti hinnata - Natura alade kaitse eesmärgid on määratud 05.08.2004 vastu võetud Vabariigi Valitsuse korraldusega nr 615 "Euroopa	Täiendavalt algsele seisukohale: kõik uuringud ning ohutegurite analüüs peab hõlmama ühtset laiemat ala alates Pärnu jõe hoiualast kuni Navesti jõeni (kaasa arvatud) ja Soomaa NATURA2000 alani (sealhulgas mõjud NATURA2000 alale). Kõik uuringud tuleb viia läbi koos kohapealsete uuendatud vaatlusandmete kogumisega. Mingil juhul ei ole lubatud kasutada üle 10.a. vanuseid vaatlusandmeid.	Uuringualade suuruse määramisel arvestatakse tuulepargi võimalikku mõjuala. Mõju hindamine Natura 2000 aladele viiakse läbi Natura hindamise juhendite järgi, mis on kättesaadaval Keskkonnameti kodulehel: 1) Juhised Natura hindamise läbiviimiseks loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 rakendamisel Eestis; 2) Euroopa Komisjoni juhised loodusdirektiivi artikli 6 rakendamise kohta 3) Euroopa Komisjoni meetodilised suunised loodusdirektiivi artikli 3 ja 4 sätete kohta 4) Juhised loodusdirektiivi artikli 6 lõike 4 rakendamiseks Eestis. Natura loodusaladel elupaigatüüpide andmete uuendamise vajadus selgub Natura asjakohase hindamise käigus. Inventuuri läbiviimise vajadus on põhjendatud kui ei suudeta välistada negatiivse mõju avaldumist Natura ala terviklikkusele ja kaitse-eesmärkidele. Juhul kui aga leevendavate meetmetega suudetakse tagada, et kavandatava tegevuse mõjud Natura alani ei ulatu ei ole inventuuri läbiviimine põhjendatud. Taimkatte inventuuri teostatakse aladel, kus kavandatakse ehitustegevust (nt tuulikute vundamendid, montaažiplatsid, juurdepääsuteed, tehnovõrgud jms). Juba EP asukohavaliku raames teostatakse linnustiku- ja nahkhiirte uuring. EP asukohavaliku KSH aruandes antakse sisend detailse lahenduse raames vajalike uuringute teostamiseks (nt täpsem linnustiku või nahkhiirte analüüs, taimkatte inventuur jne).

		<p>Komisjonile esitatakse Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri" (tabelis on ka korraldusele viidatud) ning neid ei saa muuta/ümber hinnata.</p> <p>4) Ettepaneku aluseks on külaelanike viimaste aastate tähendused küla ja raba territooriumil silmatud kotkaste, kulliliste ja sookurgede arvukuse tõusu kohta. Ka Pärnu jõe hoiuala tuleks meie arvates suuremalt tähtsustada kui vaid ehituskeeluvöönd – Natura hindamine toimub väga konkreetsete juhiste järgi. Natura hindamisel tuleb arvestada ainult vaadeldava Natura ala kaitse-eesmärke, mis on määratud ära Vabariigi Valitsuse korraldusega nr 615.</p>		
<p>Jaanus Kaik (Trebor Agro OÜ ja Muuland 2 OÜ juhatuse liige) 15.12.2021</p>	<p><u>Kinnistute katastriüksuste nimekiri, mis puudutab käesolevat taotlust, on toodud käesoleva kirja lisan 1.</u></p> <p>Kuigi eelnimetatud lisan näidatud katastriüksused asuvad elamutest üldiselt üle 500 meetri kaugusel, siis võib olla, et nad ei asu eriplaneeringu kaardil punase viirutatud ala sees seoses sellega, et nendega on seotud mingisugused võimalikud keskkonnavalased piirangud.</p> <p>Kuna taotleja on huvitatud ka nimetatud kinnistutele võimalusel perspektiivsete elektrituulikute püstimisest, siis vajaks taotleja arvates ka nimetatud katastriüksused täiendavat kontrolli keskkonnavalaste piirangute osas, kuna ajas ja ruumis võivad piiranguid põhjustavad asjad (ka loomad, linnud) oma elu- või asukohta muuta.</p> <p>Sellela seoses taotleme kirja lisan 1 nimetatud ja lisan 2 näidatud kinnistute lisamist täiendavaid keskkonnavalaseid uuringuid vajavate ehk siis eriplaneeringu joonisel punasega viirutatud ala hulka ning viia ka nende osas läbi täiendavad uuringud selle osas, kas nimetatud kinnistutele ulatuvad üldse piirangud või kas need võimalikud piirangud on põhjendatud või mitte.</p> <p>Juhul, kui nendele katastriüksustele ei ulatu piirangud, siis palume neid katastriüksuseid arvestada edasises eelkohavalikutes kui alasid, kuhu oleks võimalik rajada võimalikke elektrituuliku.</p> <p>Käesolevaga kinnitame, et oleme vajaduse korral valmis vastavaid täiendavaid kulutusi katma.</p>	<p>Seisukohaga arvestatakse.</p> <p>Seisukoha esitajaga lepatakse eraldi kokku, kuidas toimub lisauuringulade rahastamine ning milliseid uuringuid on võimalik alal teostada.</p>		
<p>Küllli Eller (Piesta Kuusikaru talu (Kuusikaru OÜ), Soomaa Turism MTÜ) 15.12.2021</p>	<p>Arvestades Tootsi tuulepargi asukohta, oleks mul turismi silmas pidades ettepanek, et ka teised analoogsete tehniliste rajatiste asukohad võiks planeerida Pärnu-Paide maantee joonest põhja-läänepoolsele, et säilitada Soomaa piirkonna (mitte ainult kitsalt rahvuspargi, vaid sellega piirneva ja vastavalt mõnevõrra suurema turismipiirkonna) külastajatele oluline</p>	<p>KSH esimese etapi aruandes hinnatakse tuulepargi rajamise võimalikkust Soomaa piirkonna väärtustele.</p>		

	<p>looduskeskkond. Praegu turismi mõistes alakasutatud Tori-Jõesuu-Kullimaa-Vihtra-Suurejõe-Kurgja suunal on minu hinnangul rohkesti potentsiaali nii loodus- kui kultuuripärandist huvitavate turistide tähelepanu köita (sh piirkonda sobivat ettevõtlust arendada ja vastavalt töökohti luua) ning oleks väga kahju, kui majandushuvid, mille realiseerimist saaks tõenäoliselt sama sujuvalt korraldada mõnes teises asukohas, sellele võimalusele kriipsu peale tõmbaksid.</p>			
<p>Rahnoja kogukond (Janne Sarap ja Jaak Soosalu) 15.12.2021</p>	<p>Seoses Rahnoja tuulepargi detailplaneeringuga ja algatatud keskkonnamõju hinnanguga, edastan kohaliku kogukonna tagasiside. Lisaks veel küsimused, millele ootan vastust.</p> <p>Alljärgnevalt kajastan sisendit (koos põhjendusega) maaüksuste kaupa, kui kaugel oleks aktsepteeritav kaugus tuulikust. Palun neid aspekte arvesse võtta keskkonnamõju hinnangut läbi viies.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Lutsu (93005:002:0148), tuulepargi kaugus vähemalt 5 km raadiuses, nahkhiirte elupaik 2. Kustase (93005:002:0024), tuulepargi kaugus vähemalt 5 km raadiuses, nahkhiirte elupaik 3. Linaaugu (93005:002:0254), tuulepargi kaugus vähemalt 5 km raadiuses, nahkhiirte elupaik 4. Sarapuu (93005:002:0118), tuulepargi kaugus vähemalt 5 km raadiuses, nahkhiirte elupaik 5. Matsi (93005:002:0119), tuulepargi kaugus vähemalt 5 km raadiuses, nahkhiirte elupaik 6. Kaasi (93005:002:0050), tuulepargi kaugus vähemalt 5 km raadiuses, nahkhiirte elupaik. Rändlindude rändekoridor <p>Rahnoja külas on nähtud püsivalt vähemalt 2 isendit väike- konnakotkast lendamas. 1 pesa asukoht on teada, teine (teised) mitte.</p>	<p>Seisukohaga ei arvestata.</p> <p>Eriplaneeringu raames viiakse läbi ekspertide poolt nahkhiirte ja linnustiku uuring, mille tulemusi võetakse tuuleenergia arendamiseks sobivate alade asukohtade valikul aluseks.</p> <p>5 km suuruse puhvri määramine elamutest ei ole põhjendatud. Kuna tegemist on arendustegevusega, mis on olulise avaliku huviga (vastavalt 2021. aasta Riigikohtu lahendile nr 3-17-2013) on vajalik, et igasugune piirang, mida planeeringu lahenduses määratakse oleks proportsionaalne ning põhjendatud.</p>		
	<p>Vastamist vajavad veel küsimused:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Milline on arendaja panus kohaliku infrastruktuuri? Suurejõe- Vihtra-Jõesuu maantee on musta kattega, 8t piiranguga enamuse aja aastast. 2. Milline on panus kohaliku tööhõivesse? 3. Kui palju mõjutab tuulepark hinnanguline elukondliku kinnisvara väärtust? Kas on kohtulahendeid Euroopast, kus arendaja või kov kohustub kompenseerima kinnisvara väärtusest tuleneva kahju? 4. Milline on madalsageduse mõju inimesele? 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Täiendavate teede rajamise vajadus selgub edasises etapis, kui on selgunud võimalikud tuulepargi alad. Siis saab koostöös valla ning kohalikega selgitada välja muu hulgas, milliste teede rekonstrueerimine on vajalik valla/kohalike elanike seisukohast ning mis teed oleksid olulised ka juurdepääsu rajamiseks tuuleparkidele. 2. Tuuleparkide mõju kohalikele tööhõivele hinnatakse KSH esimese etapi aruandes. 3. Tuuleparkide rajamisega kaasnevat võimalikku mõju kinnisvarale hinnatakse KSH esimese etapi aruandes, lähtudes Eesti ja välisriikide praktikast ning andmetest. 4. Tuulikutest põhjustatud madalsageduslikul helil puudub mõju 	<p>Madalsageduslik müra mõju uuring inimeste tervisele (Kobras on viidanud ainult 1 allikale- Soome, kuid suured tuulepargid on Taanis, Saksamaal, Hollandis.)</p> <p>Madalsageduslik müra mõju uuring inimeste tervisele. Ainult 1 allikale</p>	<p>Vastuses on viidatud ühele kõige uuemale ja kõige üksikasjalikumalt läbi viidud teadusuuringule. Kui peaks leiduma veel mõni kaasaegne analoogne madalsagedusliku müra mõju uuring, siis seda kindlasti KSH aruandes kajastatakse. Tuulepargi olemasolu Taani, Saksamaal, Hollandis ei ole seotud sellega, et analoogseid uuringuid peaks seal olema ilmingimata viimasel ajal läbi viidud. Arvestades tuulikute arengut viimase 10 aasta jooksul ei saa väga vanadele teadusuuringutele tugineda. EP LS ja KSH VTK on toodud, et KSH I etapi aruandes käsitletakse madalsageduslikku müra mürarüüri käigus, sh mõju inimese tervisele.</p> <p>Täpsustame, et tuuliku eeldatav eluiga on 20 kuni 30 aastat.</p>

		inimese tervisele. 2020. aastal avaldati Soomes läbiviidud teadusuuring, mille eesmärgiks oli uurida, kas tuuleturbiini infrahelil on inimesele kahjulik mõju. Uuringu käigus viidi läbi pikaajalisi (308 päeva) müra mõõtmisi erinevate tuuleparkide juures (nii siseruumides kui ka ruumidest väljas) ning kuulmisteste ja küsimustikke tuuleparkide lähialadel elanike hulgas. Uuringu tulemustest järeldati, et tuulikute madalsageduslikku müra ei saa seostada inimeste poolt kurdetavate tervisemõjudega.	viitamine ei tohiks olla piisav. Teatavasti on väga pika ajalooga tuuleenergia riigid Holland, Taani, Saksamaa ka USA. Tuulikud rajatakse 100 aastaks (see on mitu mitu inimpõlve), mistõttu on õigustatud ootus, et eeltöö on väga korralikult tehtud.	
Sotsiaalministeerium (Ramon Nahkur, rahvatervise osakonna nõunik) 15.12.2021	Toetame Terviseameti 25.10.2021. a kirjaga nr 9.3-4/21/13040-2 tehtud ettepanekut võimalusel planeerida tuulikute vähimaks kauguseks lähimast elamust vähemalt 1 km, kuna väiksema vahemaa puhul võib tulevikus planeeringuga kavandatu realiseerimisel tekkida mürahäiringud.	Seisukohaga arvestamist kaalutakse eriplaneeringu ja KSH koostamise käigus	Kehtestada Põhja-Pärnumaa valla territooriumil tuulegeneraatori minimaalseks vahekauguseks elu- ja ühiskondlikest hoonetest ning loomapidamishoonetest minimaalselt tuulegeneraatori kümnekordne kõrgus maapinnast kuni selle rajatise kõrgeima punktini, kaasa arvatud tehnilised ehitusdetailid, eelkõige rootor koos rootorilabadega (tuulegeneraatori kogukõrgus);	Seisukohale on vastatud eelnevalt.
Tori Vallavalitsus (Lauri Luur, vallavanem) 16.12.2021 kiri nr 940	Lähtudes eeltoodust ning võttes aluseks planeerimisseaduse § 100 lõike 2, Tori Vallavolikogu 20.02.2020 määruse nr 106 „Maakorraldusliku, planeerimis- ja ehitusalase tegevuse ning ehitusseadustikust tuleneva riikliku järelevalve korraldamine Tori vallas“ § 3 punkti 5 annab Tori Vallavalitsus k o r r a l d u s e: 1. Teha ettepanek arvestada Põhja-Pärnumaa valla eriplaneeringu koostamisel ja selle keskkonnamõju strateegilisel hindamisel Tori valla põhjaosa eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise tulemustega ning teha koostööd Tori valla eriplaneeringu koostajaga ja keskkonnamõju strateegilise hindamise läbiviijaga. 2. Teha ettepanek arvestada Põhja-Pärnumaa valla eriplaneeringu koostamisel ja selle keskkonnamõju strateegilisel hindamisel Pärnu maakonnaplaneeringu tuuleenergeetika arendusaladel P9 ja P10 detailplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise tulemustega ning teha koostööd nimetatud planeeringu koostaja ja keskkonnamõju strateegilise hindamise läbiviijaga.	Seisukohaga arvestatakse		
Raiko Gustavson 24.01.2022	Planeeringu oluline puudujääk: tuulikuparkide eriplaneering ei arvesta sookurgede rändeparvede kogunemisega planeeringualal. Sookurgede kogunemist ja rännet arvestades ei tohiks eriplaneeringu alale nr 2 tuulikuid lubada. Sookured kogunevad planeeringualal ja lendavad seal väga madalal - otse puude latvade kohal. Planeeringuala nr 2 jääb ka põhja-lõuna suunaliste suurte rändlindude parvede teekonnale.	Kirjas kajastatud informatsioon on edastatud linnueksperdile. Juhul kui linnustiku uuringu käigus kinnitatakse sookurgede rändekoridor üle planeeringu ala nr 2, siis seda võetakse tuuleparkide asukohtade valikul arvesse.		

	Meie sookurgede ränne on üks väheseid ürgsetest loodusimedest, mis on veel alles. Palun tehke enda poolt kõik, et see säiliks ka järeltulevatele põlvedele.		
TÄIENDAVALD KOGUKONNA ETTEPANEKUD (laekunud avaliku ettepanekute küsimise (28.03.2022-02.05.2022) käigus)			KOV seisukohad KOGUKONNALE
Kogukonna ettepanek 1	Tuleb viia läbi põhjalik tuuleparkide kliimauuring. Hiljutised rahvusvahelised tuuleparkide kliimauuringud näitavad, et tuulikud võivad mõjutada kliimat kahjulikult, suured tuulikud segavad õhku ja võivad põhjustada kliimasoojenemist. Kliimasoojenemine on vastuolus riiklike kliimaeesmärkidega ning negatiivsed mõjud võivad avalduda nii kohalikule keskkonnale, kogukonnale kui ka põllumajandusega ja metsandusega tegelevatele ettevõtjatele. Kliimauuringu läbiviimisel tuleb lisaks kohaliku kliima mõjudele arvestada erinevate Pärnumaa tuuleparkide võimaliku ühismõjuga meie kliimale (kohalikule kliimasüsteemile) Näited uuringutest: https://dash.harvard.edu/handle/1/42662010 https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1674927819300942?utm_source=TrendMD&utm_medium=cpc&utm_campaign=Advances_in%E2%80%A6		Tuuleparkide võimalikku mõju kliimale hinnatakse KSH aruande käigus.
Kogukonna ettepanek 2	tuulikute tööga tekkiv maapinna vibratsiooni uuring, selle ulatus ja mõju uuring (Näiteks maalihke ohu võimaluse vältimiseks.)Nimelt tekitavad tuulikute aluste rajamine ja hiljem tuulikud ise vibratsiooni. Pärnu jõe (Suurejõe, Vöiera, Rahnoja piirkonnas) on saviliivane pinnas. Uuringu eesmärk on vältida maalihete ohtude võimalusi. Näiteks Audrus oli hiljutine suur maalihe.		Enne tuuliku rajamist konkreetsesse asukohta viiakse alati läbi ehitusgeoloogilised uuringud. Ehitusgeoloogilise uuringu tulemusel välistatakse oht maalihetele ja põhjaveele (tulemuse põhjal tehakse konstruktsiooni valik). Antud teemat kajastatakse EP KSH aruandes
Kogukonna ettepanek 3	Hinnata tuuleparkide mõju telekommunikatsiooniseadmetele, Vajalik on viia läbi uuring võimalike mõjude kohta TV,raadio, mobiilseadmetete jms,		Antud teemat käsitletakse KSH aruandes.
Kogukonna ettepanek 4	Eriplaneeringu alal tuleks viia läbi tuulikute võimalike mõjude (müra, vibratsioon jms) uuring suurulukitele. Uuringud tuleb eelnevalt kooskõlastada kohalike jahiseltsidega.		Tuulikute võimalikku mõju (müra, vibratsioon) suurulukitele kajastatakse KSH aruande käigus, tuginedes olemasolevale teadaolevale teaduskirjandusele
Kogukonna ettepanek 5	Eriplaneeringu alal tuleb uurida tuulikute hooldamiseks kasutatavate kemikaalide mõjusid pinnasele ja põhjaveele (sh pesemisained, määrded, õlid, värvid jms). Sealhulgas tuleks arvestada võimalusega, et vibratsiooni tingimustes võivad kemikaalid pääseda sügavvundamentide kaudu pinnasesse ja põhjavette.		Võimalikku mõju hinnatakse EP KSH raames.
Kogukonna ettepanek 6	Eriplaneeringu alal tuleb uurida amortiseerunud tuulikute (sealhulgas rikkis tuulikud) tingitud võimalikke keskkonnamõjusid ning tuulikute lammutamisega seotud võimalikke keskkonnamõjusid. Eriplaneering peab nägema ette meetmed kuidas amortiseerunud tuulikud keskkonnast ohutult kõrvaldatakse ning kuidas nendest tingitud keskkonnamõjusid välditakse. Amortiseerunud ning keskkonnamõju tekitavate tuulikute keskkonnast kõrvaldamise kohustus peab olema sätestatud tuuleparkide rajamiseks kasutatavatele kinnistutele koormatistena (Vallavalitsuse kasuks seatud koormatistid), mis tagavad selliste tuulikute keskkonnast kõrvaldamise sõltumata tuuleparkide või üksiktuuliku omanikest.		Eriplaneeringuga nähakse ette, et püstitada võib ainult hetkel tootmises olevaid tuuliku (see mõiste defineeritakse planeeringu koostamisel). Tuulikute hooldust teostatakse tootjapoolsete juhendite alusel ning tuulikute hooldust teostab tuuliku tootja. Eriplaneeringu rakendamise põhimõtetes seatakse tingimused tagamaks tuuliku igakordse omaniku ja/või tuuliku kinnistu omaniku kohustuse kasutusega tuuliku demonteerimiseks ja utiliseerimiseks. Tuulikute hooldust teostatakse kogu tuuliku eluea jooksul. Tuulikute hooldus on tagatud hoolduslepingutega, lisaks on tuulikud ka kindlustatud.
Kogukonna ettepanek 7	Eriplaneeringu lähteülesanne peab sätestama edasised seiremeetmete põhimõtted ja seiremeetmete rakendamise kohustuse tuuleparkide arendajatele ja omanikele. Seiremeetmete ülesanne on jälgida häiringte (müra, vibratsioon, valgushäiringud ja muud eriplaneeringus käsitlevad mõjud) mõjusid pikema aja jooksul (vähemalt 10 aastat) nii eriplaneeringu territooriumil paiknevale looduskeskkonnale ja inimestele kui ka mõjusid eriplaneeringuga piirnevatele NATURA2000 aladele (eelkõige Soomaa Rahvuspark). Eriplaneering peab sisaldama meetmeid võimalike ülemääraste häiringute kõrvaldamiseks kui need häiringute mõjud on algsest planeeritavatest tasemetest tegelikkuses suuremad. Ülemääraste häiringute meetmete kõrvaldamise kohustus peab olema sätestatud tuuleparkide rajamiseks kasutatavatele kinnistutele koormatistena (Vallavalitsuse kasuks seatud koormatistid), mis tagavad ülemääraste häiringute kõrvaldamise, sõltumata tuuleparkide või üksiktuuliku omanikest.		Eriplaneeringu KSH aruandes esitatakse seiremeetmed koostöös pädevate ametiasutuste ning valdkonna ekspertidega. EP lähteülesanne ei saa sätestada seiremeetmeid, kuivõrd ei ole selge võimaliku tuuleala asukoht ning võimalik mõju. Võimalik mõju inimestele/loodusele sõltub konkreetselt asukohast. Kui mõnes tuulepargi asukohas ei ole lähedal kaitstavaid loodusobjekte, siis ei ole vastava seire läbiviimise nõudmine põhjendatud.

<p>*Koit Raud seisukohad, ettepanekud ning hinnangu</p>	<p>Ma jään oma ettepanekute juurde ja lisaksin sinna nende toetuseks:</p> <p>10x kõrgus Arendaja viidatud Riigikohtu lahend avaliku huvi osas on ebakohane ja demagoogiline ning käsitleb hoopis teistsuguseid asjaolusid. Euroopa Kohtu otsuse kohaselt, mis on just meie juhtumiga analoogse situatsiooni kohta, leidis Euroopa Kohus oma otsuses Kohtuasjas C-727/17 (Syndyk Masy Upadłósci ECO-WIND Construction S.A. w upadłósci, varem ECO-WIND Construction S.A., versus Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Kielcach), et KOV on pädev niisuguid piiranguid kehtestama ning et niisuguse vahemaa kehtestamine kohaliku omavalitsuse poolt ei välista tuuleenergia arendamist erinevate parameetritega tuulikute ning et taolised piirangud piirduvad üksnes tuulegeneraatoritega ega käsitle muid taastuvenergia tootmise viise nagu fotogalvaaniline või biomassist toodetud energia;</p> <p>Sotsiaalmajanduslike mõjude hindamine Planeerimisseadus: § 4 lõike 2 punkti 5 kohaselt on planeerimisalase tegevuse korraldaja ülesandeks planeeringu elluviimisega kaasnevate asjakohaste majanduslike, kultuuriliste, sotsiaalsete ja looduskeskkonnale avalduvate mõjude hindamine, sealhulgas keskkonnamõju strateegilise hindamise korraldamine. § 8. Elukeskkonna parendamise põhimõte: Planeeringuga tuleb luua eeldused kasutajasõbraliku ning turvalise elukeskkonna ja kogukondlike väärtusi kandva ruumilise struktuuri olemasoluks ja säilitamiseks ning esteetilise miljöö arenguks, säilitades olemasolevaid väärtusi. § 10 (1) Planeerimisalase tegevuse korraldaja peab tasakaalustama erinevaid huve, sealhulgas avalikke huve ja väärtusi, kaaluma neid vastavalt planeerimise põhimõtetele ja planeeringu eesmärkidele ning lõimima need planeeringulahendusse.</p> <p>10x ja sotsiaalmajanduslike mõjude punktide täienduseks ja vastuseks arendajapoolsele "avaliku huviga" vehkimisele lisaksin, et avalikuks huviks ei ole ainult tuulepargi arendajate ärihuvide eest seismine vaid avalik huvi on ka KOV kogukonna huvi ja selgelt väljendatud tahe oma elukeskkonna eest seista.</p> <p>Uued tuulegeneraatorid Siin ei ole asi ainult müra ja vibratsiooni suuruses. Euroopas on lõppemas tuhandete tuulikute eksploatatsiooniaeg ja nad kuuluvad utiliseerimisele, mis on tohutult kallid. Omanik müüks rõõmuga oma vanad tuulikud ilma hinnata kellelgi maha. Vältida tuleb oma aja äraelanud ja või sellele tähtsusele lähenevate kasutatud tuulikute toomist Eestisse. Uute tuulikute puhul on ka alati tagatud tehnoloogia viimase sõna rakendamine.</p>	<p>Seisukoht võetakse teadmiseks.</p> <p>PlanS § 12 p 3 sätestab, et planeerimisel tuleb võimaluse korral eelistada keskkonnasäästlikke ja energiatõhusaid lahendusi ning soodustada taastuvenergia kasutamist. Taastuvenergia kasutamist ei saa vastavalt PlanS-le soodustada, kui arvestada 10x kaugust eluhoonetest, sest siis ei ole ühtegi võimalikku tuuleala.</p> <p>Eeldatavalt on detailse lahenduse koostamise etapi läbi viimise ajal Eestis püstitatud juba enam kui ca 200 m kõrgune tuulik ning eeldatavalt saab arvesse võtta andmeid, mis on paigaldamise järgselt kogutud.</p> <p>Avalik huvi ei ole ainult arendajate poolne ärihuvi. Avalik huvi on ka Eesti riigi energiajulgeolek ning varustuskindluse tagamine.</p>
<p>AVALIKUL ARUTELUL ESITATUD ETTEPANEKUD</p>		
<p>Rahvaalgatuse töörühm</p>	<p>1. <u>jääme kogukonna ettepanekute tabelis esitatud kogukonna ettepanekute juurde</u> - me ei nõustu eriplaneerija väidetega et mõnda kogukonna poolt soovitud uuringut või inventuuri ei saa teha või seda plaanitakse teha vaid kaudselt või lihtsustatult, sealhulgas on oht, et kasutatakse vaid neid kirjanduslikke üksiknäiteid, mis soosivad tuulikute arendustegevust ning järeldusi teeb vaid piiratud hulk eriplaneerija spetsialiste, kellel ei pruugi olla vastava eriala väljaõpet. Eeldame, et uuringud peavad olema tehtud maksimaalse põhjalikkusega, erialaspetsialistide poolt ning asukohapõhiste värskete andmetega. Ainult siis kui asukohapõhised andmed on põhimõtteliselt välistatud, <u>ainult siis</u>, siis ükski järeldus ei tohi baseeruda 1-2 kirjanduslikul üksiknäitel vaid peab olema tehtud põhjalik võrdlev analüüs mitmetest, varem teaduslikul tasemel tehtud uuringutest, mis meie konteksti sobivad ning <u>analüüsis kasutatud uuringud tuleb esitada eriplaneeringu dokumenatsioonis koos viidetega alginfole.</u></p>	<p>Selgitus.</p> <p>Uuringuid ei viida läbi kaudselt ega ka lihtsustatult. Kõik viited erinevatele uuringutele esitatakse eriplaneeringu dokumentides.</p> <p>Vastavalt koosolekul tehtud ettepanekule palume töörühmal avalikustada omavalitsusele ja eriplaneeringu koostamise konsultandile näited mida peate vajalikuks kajastada. Eriplaneeringu koostamise käigus kontrollitakse kuivõrd antud näited on teaduspõhised ja kontrollitavad.</p>

<p>ETTEPANEK/SEISUKOHT: Iga eriplaneeringus esitatud eriplaneerija ja/või KOV seisukoha kohta, mille aluseks on mingi viide teaduslikule dokumendile, uuringule või mõnele muule dokumendile, tuleb eriplaneeringu dokumentatsioonis esitada kirjalik viide selle kasutatud algallika kohta (näidates ära algallika pealkirja ja viite (link) algallikale). (Kaudsed viited, näiteks Soomes on tehtud mingi uuring, ei ole viideteta aktsepteeritavad)</p> <p>2. sh vt lk 19 tabelis: meie jääme oma seisukoha juurde, et tuulikukaugus 10x tuulikukõrgus on vastavuses rahva ootusele, vähendades terviseriske (tuulikud hoonetest kaugemale) ning see aitab säilitada meie loodust (tuulikuid tuleb vähem). Oleme kindlalt selle vastu, et tuulikute kaugust hoonetest määratakse ainult müranormiga. Müranormist tulenev vahekaugus on ainult üks kaudne tegur ning KOV peab ise määrama kohaliku olukorra jaoks sobiliku lahenduse. (Sellele viitab ka Majandus-ja Kommunikatsiooniministeerium oma kirjas 24-11-2021 kirjas nr 1.15-5/2021/6589-2). Me põhimõtteliselt ei nõustu sellega, et kogukond ja KOV peaksid muretsema kas tuulikuid saab ehitada või mitte, kogukonna ja KOV peamine eelistus peab olema rahva tervis ja looduskeskkonna säilimine.</p> <p>Kogukonna soovid on otseses vastavuses ka Riigi rohepöörde juhistega kus esikohal on looduse säilimine ja inimeste tervis (https://valitsus.ee/valitsuse-eesmargid-ja-tegevused/rohepoliitika) Eesti taastuvenergia eesmärgid saavad mitmekordselt täidetud ainult Pärnumaale plaanitud meretuuleparkide koguvõimsusega (https://et.wikipedia.org/wiki/Tuulepark) ja Soomaa NATURA alade vahetuslähedusse ei ole seetõttu vaja Eesti enda energiavajaduse tarbeks tuulikuid ehitada, seades ohtu inimeste tervise ja looduskeskkonna. Sellise suunise annab otseselt ka Riik, et rohepöörde eesmärkide täitmisel ei tohi ohtu seada loodust ja inimeste tervist. Eesti varustuskindlust juhitamatu tuuleenergia ei paranda.</p> <p>3. sh vt lk 22 tabelis: Üle-eestiline maismaalinnustiku uuringu tulemuses tuleb ära oodata enne eriplaneeringu lähteülesande valmimist, sest see võib oluliselt mõjutada tuulikute rajamiseks sobilikke planeeringualasid (sh arvestaks rändlindude kogunemisalasid ja rändekoridore). See säästaks hilisemat topelttööd ning hoiaks kokku aega ja vähendaks looduse kahjustamise riske ning vähendaks pingeid kogukonnaga.</p> <p>4. Pärnu jõe ja Navesti jõe vaheline alal võiks olla kaitsealune roheala, mis välistaks tuulikud ning aitaks sellega säilitada mitmekesise looduskeskkonna, sealhulgas rändlindude kogunemisalad. See on otseses vastavuses Riigi rohepöörde juhistega: esikohal on looduse säilimine sh liikide mitmekesisuse säilimine. Põhja-Pärnumaa omavalitsus saaks sellise roheala loomise initsiaatorina võita kogukonna, kohalike loodusturismiettevõtjate ning loodusõprade ja keskkonnakaitsjate toetuse ning kokkuvõttes võiks selline loodusturismi ja piirkondliku ettevõtluse soosimine pakkuda kohalikele inimestele tööd ja teenimisvõimalust ning tooks vallale maksutulud, sealhulgas loodus ise jääks kahjustamata.</p> <p>ETTEPANEK/SEISUKOHT: Eriplaneeringus tuleb uurida selle Pärnu ja Navesti jõe vahelise roheala majanduslikku mõju keskkonnale, kogukonnale, KOV-le ja sealhulgas tuleb teha võrdlev mõjude analüüs: tuulikud või roheala.</p> <p>ETTEPANEK/SEISUKOHT: Eriplaneeringus tuleb viia läbi alternatiivsete energialahenduste võrdlev uuring, millised energiaallikate kasutamine annaks kogukonnale ja Põhja-Pärnumaale kohest kasu alternatiivina kavandatud hiidtuulikutele. Sealhulgas kasutada uuringus alternatiividena näiteks väiketuumikuid, väikeseid päikesepaneelid, kohalikku biokütusel kombijaama, kohalikku biogaasijaama. See on vastavuses Planeerimisseaduses § 12 p 3 sätestatud eesmärkide täitmisel, kus planeerimisel tuleb võimaluse korral eelistada keskkonnasäästlikke ja energiatõhusaid lahendusi ning soodustada taastuvenergia kasutamist.</p>	<p>Selgitus.</p> <p>Kõigi kasutatud dokumentide ja uuringute kohta esitatakse viited.</p> <p>Selgitus.</p> <p>Antud teemat on eelnevalt tabelis kajastatud. Tuulikute ja eluhoonete vahelise kauguse määramisega tegeletakse eriplaneeringu järgmises etapis.</p> <p>Eriplaneeringu koostamisel arvestatakse Eesti riigis kehtivate arengudokumentidega.</p> <p>Seisukohaga ei arvestata.</p> <p>Antud uuring ei mõjuta kindlasti oluliselt tuulikute rajamiseks sobilikke planeeringualasid, kuna statistikal põhineva uuringu algandmed on meie poolt koostatava detailsema linnustiku uuringu algandmeteks ka praegu.</p> <p>Eriplaneeringu raames viiakse läbi kohapõhised detailsed linnustiku uuringud, mille sisu ja metoodika osas tehakse koostööd ornitoloogidega. Antud uuring hakkab oluliselt mõjutama tuulealade paiknemist.</p> <p>Selgitus.</p> <p>Kui Pärnu ja Navesti jõe vaheline ala määratakse kaitsealuseks alaks siis käsitletakse antud ala sarnaselt kõigile teistele kaitsealustele aladele. Eriplaneeringu raames ei määrata kohaliku omavalitsuse tasandil kaitstavaid loodusobjekte. Alade kaitse alla võtmiseks saab teha ettepaneku üldplaneering.</p> <p>Seisukohaga ei arvestata.</p> <p>Antud eriplaneering on algatatud tuulepargi asukoha eelvaliku teostamiseks mitte Eesti taastuvenergia võimaluste analüüsiks. Tehnoloogiate võrdluse läbi viimine antud töö raames ei ole asjakohane.</p>
---	---